

B Muziektherapie

ArtEZ hogeschool voor de kunsten

*Verslag van de uitgebreide opleidingsbeoordeling
28 juni en 4 juli 2016*

Utrecht
oktober 2016
www.AeQui.nl
Evaluatiebureau voor het hoger onderwijs

Dit document laat zich het beste dubbelzijdig afdrucken.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Samenvatting	4
Colofon	8
Inleiding	9
Beoogde eindkwalificaties	11
Programma	14
Personeel	19
Voorzieningen.....	21
Kwaliteitszorg	23
Toetsing	25
Gerealiseerde eindkwalificaties.....	28
Bijzonder kenmerk: NMT	30
Bijlagen	33
Bijlage 1 Visitatiecommissie	34
Bijlage 2 Programma visitatie	35
Bijlage 3 Kwantitatieve gegevens	36
Bijlage 4 Eindkwalificaties.....	37
Bijlage 5 Programmaoverzicht.....	38
Bijlage 6 Bestudeerde documenten.....	40
Bijlage 7 Onafhankelijkheidsverklaringen.....	41

Samenvatting

ArtEZ hogeschool voor de kunsten is gevestigd in Arnhem, Enschede en Zwolle. Als een van de grootste kunsthogescholen in Nederland (circa 3000 studenten, 900 docenten) biedt ArtEZ bachelor- en masteropleidingen in alle kunst-disciplines, variërend van beeldende kunst, architectuur, mode en vormgeving, tot muziek, theater, creative writing, dans en kunsteducatie. De Bachelor Muziektherapie is een voltijds HBO-opleiding met een nominale duur van 4 jaar (240 EC). De opleiding heeft naast de combinatie van conservatorium- en therapiedomeinen een exclusieve licentie voor het aanbieden van Neurologische Muziek Therapie in Nederland (NMT).

Beoogde eindkwalificaties

De visitatiecommissie heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie concreet zijn uitgewerkt en voldoen aan de (inter)nationale normen die aan een bacheloropleiding muziektherapie zijn gesteld. De commissie is positief over het onderscheidende profiel van de opleiding waarin de nadruk wordt gelegd op de vakmatige muzikale ontwikkeling van de student en de ambitie om muziektherapeuten op te leiden die hun muzikale kwaliteiten weloverwogen en op basis van wetenschappelijk/praktijkgericht onderzoek in kunnen zetten in verschillende therapeutische contexten. De commissie heeft waardering voor de focus op muziekontwikkeling, en de balans tussen muzikale en therapeutische competenties die uit het opleidingsprofiel naar voren komt. Ook is de commissie positief over de visie op onderzoek, de verbinding met NMT en de manier waarop deze wordt ingezet binnen het vak. Tegelijkertijd stelt zij ook vast dat de doelstelling van de opleiding om studenten op te leiden tot musicus in de visie zwaarder is aangezet dan in het uiteindelijke aantal competenties dat direct is gerelateerd aan het muzikale ambacht.

Programma

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de oriëntatie, inhoud en vormgeving van de opleiding een goed ontworpen, productieve en uitdagende leeromgeving vormen die studenten ondersteunt bij hun ontwikkeling tot kundige muziektherapeuten die vanuit hun muzikale en therapeutische kwaliteiten in staat zijn in te spelen op de behoeften diverse soorten cliënten. De commissie prijst de beroepsgerichtheid van de opleiding en de manier waarop studenten de gelegenheid krijgen zich het vak eigen te maken in realistische therapeutische contexten. De commissie is positief over de verantwoordelijkheid en keuzevrijheid die studenten krijgen in de vormgeving van hun leerproces, en de nadruk op reflectie en onderzoekend vermogen binnen de opleiding als geheel. De commissie ziet een duidelijke koppeling tussen de

muzikale en de therapeutische competenties en constateert dat studenten goed begeleid worden in persoonlijke en professionele ontwikkeling. De commissie stelt vast dat het programma een effectief toelatingsbeleid hanteert dat is afgestemd op haar visie op het beroep en aansluit bij de kwalificaties van de studenten die worden aangenomen

Personeel

De visitatiecommissie oordeelt dat de opleiding beschikt over een goed personeelsbeleid dat de realisatie van het programma op hoog niveau mogelijk maakt. De opleiding beschikt over goed gekwalificeerd personeel met een hoog opleidingsniveau en veel praktijkervaring. De commissie constateert dat de docenten een internationaal georiënteerd en professioneel leergemeenschap vormen waarin kennisdeling plaatsvindt en de visie op het vak gezamenlijk wordt ontwikkeld. Doordat het overgrote deel van docenten zelf werkzaam is in het werkveld en door de inzet van (internationaal gerenommeerde) gastdocenten, weet de opleiding goed voeling te houden met actuele kennis en ontwikkelingen in het vakgebied en het beroepenveld.

Voorzieningen

De visitatiecommissie heeft kunnen constateren dat de huisvesting en materiële voorzieningen van de opleiding voldoen aan de kwaliteitsnormen voor een bacheloropleiding muziektherapie. De studiebegeleiding van de opleiding is afgestemd op het didactisch concept, vindt op structurele basis plaats en is vastgelegd in een handleiding voor alle betrokkenen.

Kwaliteitszorg

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding een goed kwaliteitszorgplan heeft waarin eindkwalificaties, programma, personeel, leeromgeving en toetsen periodiek worden geëvalueerd aan de hand van toetsbare doelstellingen. De commissie concludeert dat studenten, docenten en werkveld structureel en constructief worden gehoord en betrokken bij de verbetering van de opleiding en heeft

veel waardering voor de ontwikkelingsgerichtheid van de opleiding die concrete maatregelen neemt om haar doelen te behalen. De opleiding hanteert een breed scala aan evaluatie-instrumenten en de uitkomsten van deze evaluaties worden aantoonbaar ingezet in de verbetering van het programma. De contacten met het beroepenveld vervullen een belangrijke rol in de kwaliteitszorg van de opleiding: de input van de actieve werkveldcommissie en de jaarlijkse stagementorendag dragen ertoe bij dat de opleiding voortdurend haar programma kan toetsen en valideren in relatie tot de eisen in het vakgebied en beroepenveld.

Toetsing

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing. De commissie constateert dat de toetsing binnen de opleiding op een valide, objectieve en transparante wijze plaatsvindt. De opleiding heeft in haar toetsplan een duidelijke visie op toetsing geformuleerd die zeer passend is bij haar visie op het vak en waarin helder is aangegeven welke procedures en toetsvormen gehanteerd worden. Zo wordt het toetsen uitdrukkelijk gebruikt om de student zelf inzicht te laten verkrijgen in zijn eigen leerproces en medeverantwoordelijk te laten zijn voor zijn eigen ontwikkeling. Tevens stelt de commissie dat de verantwoording van keuzes en reflectie op het handelen voortdurend centraal staat bij de formatieve en summatieve beoordelingen van studenten. De informatievoorziening naar de studenten toe is goed. Verder oordeelt de commissie dat de opleiding beschikt over een bewaarde examencommissie die actief toeziet op de kwaliteit van de toetsing.

Gerealiseerde eindkwalificaties

De visitatiecommissie oordeelt dat studenten van de opleiding de beoogde eindkwalificaties ruimschoots behalen. De commissie constateert aan de hand van de resultaten van de eindproducten en de gesprekken met het werkveld dat de opleiding erin slaagt zeer bewaarde muziektherapeuten op te leiden die in staat zijn goed doordachte en (wetenschappelijk) onderbouwde therapeutische interventies en behandelmethoden vorm te geven en uit te voeren. De commissie prijst de manier waarop de opleiding de student de ruimte geeft om zelf sturing te geven aan zijn persoonlijke ontwikkeling en profilering en is positief over de verantwoorde manier waarop studenten le-

ren om klinisch te redeneren en hun keuzes te verantwoorden. Uit de gesprekken die de commissie voerde blijkt dat 94% van de afgestudeerden werkzaam is in de verschillende domeinen van de zorg waarnaast ze vaak ook activiteiten ontwikkelen richting onderwijs en werken als musicus.

Aanbevelingen

Op basis van haar bevindingen zou de commissie de volgende aanbevelingen willen doen. De commissie is positief over de nadruk op muzikale componenten in de opleidingsvisie, de conservatoriumcontext van het programma en nadrukkelijke verbinding tussen muzikale vaardigheden en de inzet van muziektherapeutische middelen. Echter, de opleiding zou meer expliciet moeten maken wat zij onder 'de therapeut als musicus' verstaat, welke competenties daarbij horen en aan welke criteria het eindniveau wordt getoetst als het gaat om muzikale ontwikkeling.

De opleiding levert zeer bewaarde muziektherapeuten af die een goede verbinding kunnen maken tussen hun muzikale kwaliteiten en de therapeutische methoden, op basis van (wetenschappelijk/praktijk) onderzoek. Om deze verbinding nog meer te expliciteren zou de opleiding in de afstudeerfase meer aandacht kunnen besteden aan de integratie van muzikale en therapeutische keuzes en kunnen inzetten op het gebruik van meer gevarieerde onderzoeksmethoden.

Bijzonder Kenmerk

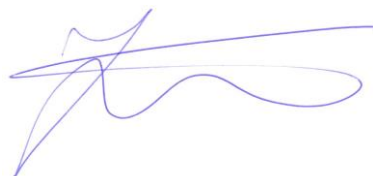
De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de bacheloropleiding Muziektherapie met de focus op Neurologische Muziek Therapie (NMT) een relevante en onderscheidende visie op het vak heeft die intern breed wordt gedragen en door het werkveld wordt herkend. De opleiding heeft als expliciete doelstelling muziektherapeuten op te leiden die zich onderscheiden met hun kennis en vaardigheden op het gebied van de neurologische muziektherapie. NMT is concreet geoperationaliseerd binnen de opleiding via studieonderdelen, praktijkgerichte projecten en het NMT-afstudeerprofiel en een meerderheid van de docenten is getraind in de methodiek. De commissie ziet daarnaast de oriëntatie op NMT terug in de eindproducten en de profielen en praktijken van de alumni. De relevantie van NMT voor het profiel van de opleiding blijkt uit de erkenning van de methodiek in het werkveld en de integrale wijze waarop NMT in het programma wordt aangeboden.

Het panel heeft een opleiding aangetroffen met een reflectieve cultuur, die onderscheidend is in haar bredere neurologische benadering van muziektherapie en die zelfstandige en reflectieve studenten opleidt die degelijk klinisch redeneren van probleem naar interventie. De commissie is van oordeel dat de opleiding zowel qua onderwijsleeromgeving als in de gerealiseerde eindkwalificaties uitstijgt boven de gangbare basiskwaliteit; in lijn met de beslisseregels van het NVAO-kader beoordeelt de commissie de opleiding als goed en geeft een positief advies inzake accreditatie van de Bachelor Muziektherapie.

Namens de voltallige visitatiecommissie, Utrecht, oktober 2016

drs. L. W.J.M. Janssen
Voorzitter

dr. J.M. Batteau
Secretaris

Overzicht

De beoordelingen per standaard zijn weergegeven in onderstaande tabellen.

Standaard	Beoordeling
Beoogde eindkwalificaties 1. Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Programma 2. Oriëntatie van het programma 3. Inhoud van het programma 4. Vormgeving van het programma 5. Kwalificaties inkomende studenten	goed goed goed goed
Personeel 6. Kwalificaties en omvang personeel	goed
Voorzieningen 7. Huisvesting en materiële voorzieningen 8. Studiebegeleiding en informatievoorziening	voldoende voldoende
Kwaliteitszorg 9. Periodieke evaluaties en toetsbare streefdoelen	goed
Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties 10. Systeem van toetsing 11. Gerealiseerde eindkwalificaties	goed goed
Eindbeoordeling	goed

Bijzonder Kenmerk Neurologische Muziektherapie

Criterium	Beoordeling
1. Het bijzondere kenmerk is onderscheidend	voldoet
2. De gevolgen van het bijzondere kenmerk voor de kwaliteit van het onderwijs zijn geoperationaliseerd	voldoet
3. Het bijzondere kenmerk is van wezenlijk belang voor de aard van de opleiding	voldoet
Advies inzake toekenning Bijzonder Kenmerk	Positief

Colofon

Instelling en opleiding

ArtEZ hogeschool voor de kunsten
Onderlangs 9
6812 CE Arnhem
Status instelling: bekostigd
Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg: n.v.t.

Niveau: hbo-bachelor
Aantal studiepunten: 240 EC
Titel: Bachelor Muziektherapie
Locatie: Enschede
Variant: voltijd
Croho-nummer: 39206
Kwantitatieve gegevens van de opleiding zijn weergegeven in bijlage 3.

Voor kwaliteit verantwoordelijke bestuurder: Juul Diteweg (voorzitter directie ArtEZ conservatorium)
Contactpersoon met betrekking tot kwaliteit van de opleiding: Rick Nijhof (Onderwijskundig beleidsmedewerker
Onderwijs & Kwaliteit)

Visitatiecommissie

De visitatie is uitgevoerd op 28 juni en 4 juli 2016. De commissie bestond uit:

Drs. Lisa W.J.M. Janssen, voorzitter
Dr. Evert H. Bisschop Boele, domein- en werkvelddeskundige
Dr. Kathinka M.C.M. Poismans, domein- en werkvelddeskundige
Pim ten Have, studentlid
Dr. Jesseka M. Batteau, secretaris

De commissie is vooraf voorgelegd aan de NVAO; de NVAO heeft ingestemd met de samenstelling.

De visitatie is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van
AeQui VBI
Vlindersingel 220
3544 VM Utrecht
(030) 87 820 87

Inleiding

ArtEZ hogeschool voor de kunsten is gevestigd in Arnhem, Enschede en Zwolle. Met circa 3000 studenten en 900 docenten en medewerkers is de instelling een van de grote kunsthogescholen in Nederland. ArtEZ biedt bachelor- en masteropleidingen in alle kunst disciplines, variërend van beeldende kunst, architectuur, mode en vormgeving, tot muziek, theater, creative writing, dans en kunsteducatie. Het onderwijs is gericht op de artistieke, intellectuele en persoonlijke groei van studenten en de hogeschool streeft ernaar studenten af te leveren die in staat zijn om bij te dragen aan een voortdurende vernieuwing van de kunst en aan de kwaliteit van de samenleving.

Het instituut

ArtEZ hogeschool voor de kunsten is ontstaan vanuit een fusie tussen de hogeschool voor de kunsten Arnhem, Constantijn Huygens in Kampen/Zwolle en de AKI in Enschede, instellingen die al sinds de jaren tachtig samenwerken om het kunstonderwijs in Oost-Nederland te versterken. De fusie vond plaats in 2002 en later, in 2006, is ook het Conservatorium Enschede van Saxion Hogescholen onderdeel geworden van ArtEZ. Het ArtEZ Conservatorium in Arnhem, Enschede en Zwolle telt ongeveer 850 studenten en 300 docenten. Het conservatorium combineert de kleinschaligheid en herkenbaarheid met één gezamenlijke administratieve en bestuurlijke organisatie. In de afgelopen jaren heeft ArtEZ conservatorium een transitieperiode doorgemaakt met bestuurswisselingen en discussies over de positie van de studierichtingen en locaties. Op basis van het Instellingsplan 2016-2021 van ArtEZ (2015) heeft het conservatorium een eigen meerjarenvisie geformuleerd, 'Spelen op duizend podia'. Daarin maakt het conservatorium de keus voor brede, beroepsgerichte muziekopleidingen, waarin aspecten als multidisciplinariteit, doelgroepgerichtheid en uniek talent centraal staan. De bacheloropleiding Muziek van Conservatorium heeft vijf studierichtingen: Klassieke muziek (Zwolle), de Popacademie en MediaMusic (Enschede), Muziektheater (Arnhem) en Jazz & Pop (Arnhem en Zwolle). De opleiding Docent Muziek kan in Zwolle en Enschede gevolgd worden. De bacheloropleiding Muziektherapie wordt aangeboden in Enschede. (Voor een overzicht van de studierichtingen en opleidingen per locatie, zie bijlage 5).

De opleiding

De opleiding Muziektherapie is een vierjarige voltijds bacheloropleiding (240 EC) en de enige muziektherapie-opleiding in Nederland die door een conservatorium wordt verzorgd. Jaarlijks studeren zo'n 50 studenten aan de opleiding. Aan de opleiding is een kenniscentrum gekoppeld en in de loop van dit jaar ook een masteropleiding Muziektherapie en een lectoraat

Muziektherapie. De opleiding heeft een exclusieve licentie voor het aanbieden van Neurologische Muziek Therapie in Nederland (NMT). Hiervoor vraagt de opleiding een bijzonder kenmerk aan. Het curriculum van de opleiding Muziektherapie kent vier onderwijsclusters, verdeeld over de vier jaren van de opleiding: Muziektherapie, Muziektheorie, Muziek en Praktijk. In het vierde jaar kiest de student een afstudeerprofiel. De student kan, naast het vrij afstudeerprofiel, kiezen uit drie specifieke afstudeerprofielen: Orthopedagogisch Muziektherapeut (OPMT), Muziektherapeut binnen de Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ), Neurologische Muziek Therapie (NMT).

De visitatie

ArtEZ heeft aan AeQui VBI de opdracht gegeven onderhavige visitatie uit te voeren. Hiertoe heeft AeQui een onafhankelijke en ter zake kundige commissie samengesteld. Met vertegenwoordigers van de opleiding heeft een voorbereidend gesprek plaatsgevonden. In dat gesprek is het programma en de invulling van de gesprekken en gesprekspartners vastgesteld. De commissie heeft tijdens de visitatie op 4 juli 2016 dit programma doorlopen. (Voor een overzicht van het programma van de visitatie, zie bijlage 2). De visitatiecommissie heeft haar bevindingen en oordeel geformuleerd in het kader van de uitgebreide opleidingsbeoordeling en tevens ten aanzien van de door de opleiding aangevraagd bijzonder kenmerk. Het rapport is in concept toegestuurd aan de opleiding in oktober 2016, de reacties van de opleiding zijn verwerkt tot dit definitieve rapport.

Beoogde eindkwalificaties

De visitatiecommissie heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie concreet zijn uitgewerkt en voldoen aan de (inter)nationale normen die aan een bacheloropleiding muziektherapie zijn gesteld. De commissie is positief over het onderscheidende profiel van de opleiding waarin de nadruk wordt gelegd op de vakmatige muzikale ontwikkeling van de student en de ambitie om muziektherapeuten op te leiden die hun muzikale kwaliteiten weloverwogen en op basis van wetenschappelijk/praktijkgericht onderzoek in kunnen zetten in verschillende therapeutische contexten. Wel is de commissie van oordeel dat de opleiding haar visie op muziek en de beoogde muzikale competenties specifiek zou kunnen uitwerken. De commissie is verder positief het accent op Neurologische Muziek Therapie (NMT) en de daaraan gekoppelde internationale oriëntatie waarmee de opleiding zich landelijk profileert.

Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

De commissie beoordeelt deze standaard als **voldoende**.

Bevindingen

Afstemming beroepenveld

De ambitie van de opleiding Muziektherapie is om autonome, deskundige en communicatief vaardige muziektherapeuten op te leiden die zich flexibel in het werkveld kunnen bewegen en hun muzikale vaardigheden in een brede therapeutische context kunnen inzetten. De beroepspraktijk waarvoor de opleiding opleidt is heel divers en omvat verschillende doelgroepen en werkwijzen. Muziektherapeuten werken onder andere in de gezondheidszorg (intra-, semi- en extramuraal), instellingen voor mensen met een verstandelijke beperking, orthopedagogische instellingen, justitiële instellingen, ouderenzorg, speciaal onderwijs, medische zorg en welzijnswerk. Zij werken zowel samen binnen een multidisciplinair team in instellingen, als in een zelfstandige praktijk als ondernemer. Vaak is er sprake van een gecombineerde beroepspraktijk waar muziektherapie maar ook (aangepaste) muziekles, creatieve (educatieve) projecten of community art onderdeel van uitmaken. Omdat muziektherapie wordt ingezet voor alle leeftijden en voor verschillende soorten problematiek, moeten muziektherapeuten muzikale generalisten zijn die zich soepel kunnen bewegen tussen verschillende doelgroepen. Tegelijkertijd moeten ze vertrouwd zijn met een breed scala aan specialistische vaardigheden en kennis. Studenten kunnen hun eigen profiel kiezen waarin zij afstuderen en daarmee zich gericht voorbereiden op een specifiek werkveld: neurologische muziektherapie, geestelijke gezondheidszorg, ortho-

(ped)agogische muziek docent/therapeut. Ook kunnen studenten afstuderen op een vrij profiel.

Onderzoek en de (neuro)wetenschappelijke fundering van behandelmethoden staan, naast muzikale ontwikkeling, centraal in de opleiding. Het opleidingsprofiel kenmerkt zich door een sterke profilering op *evidence based* muziektherapie in de vorm van NMT. NMT wordt gedefinieerd als de gerichte, systematische, therapeutische inzet van muziek op cognitieve, spraak/ taal- en sensomotorische dysfuncties als gevolg van neurologische aandoeningen om buitenmuzikale doelstellingen (op cognitief, spraak/taal en sensomotorisch gebied) te bewerkstelligen. De opleiding heeft een exclusieve samenwerking met de grondleggers van NMT, prof.dr. Thaut en dr. Hurt-Thaut. Onderdelen van deze NMT-training worden in het bachelor-programma geïntegreerd aangeboden; de complete training met het daarbij horende certificaat kan binnen de master en als post-hbo-nascholing gevolgd worden.

Concreet

Het Beroepsprofiel voor de Muziektherapeut (2009) van Nederlandse Vereniging voor Muziektherapeuten (NVvMT) beschrijft de specifieke kenmerken van het beroep muziektherapeut. Dit is de vakinhoudelijke uitwerking van het 'Profiel van de vaktherapeutische beroepen' geformuleerd door de Federatie Vaktherapeutische Beroepen (FVB) in 2007, waarin de gemeenschappelijke kenmerken van de beeldende therapie, danstherapie, dramatherapie, muziektherapie en psychomotorische therapie zijn beschreven. In 2012 is dit beroepscompetentieprofiel van de vaktherapeutische beroepen vernieuwd en opnieuw vastgesteld in het Beroepscompetentieprofiel GZ-vaktherapeut. Deze drie documenten zijn gezamenlijk richtinggevend voor het beroepsdomein muziektherapie in Nederland en worden door opleiding als uitgangspunt genomen voor het beroeps- en competentieprofiel.

Het opleidingsprofiel is erkend door de NVvMT, waardoor afgestudeerden als muziektherapeuten kunnen worden opgenomen in het landelijk register voor vaktherapeuten (SRVB) van de FVB.

In 2015 is het Landelijk Domeinprofiel bacheloropleidingen Vaktherapeutische Beroepen (DP-VTB) ontwikkeld en vastgesteld. Aanleiding hiervoor was de actualisering van het landelijk opleidingsprofiel voor bacheloropleidingen 'Creatieve Therapie' (CROH-nummer 34644). In de loop van het proces ontstond vanuit het Landelijk Opleidingen Overleg (LOO) de ambitie om een bacheloropleidingsprofiel te ontwikkelen waarin alle vaktherapeutische beroepen zich konden herkennen. De opleidingen tot de verschillende vaktherapeutische beroepen (muziek-, dans-, drama-, beeldende - en psychomotorische therapie) zijn verdeeld over vier opleidingsdomeinen. De bachelor Muziektherapie van ArtEZ is de enige opleiding die onderdeel uitmaakt van het domein Taal en Cultuur. De opleiding heeft in overleg met de NVvMT er bewust voor gekozen niet aan te sluiten bij dit brede, vanuit het therapeutische domein ontwikkelde profiel omdat het te weinig ruimte biedt voor de nadrukkelijke focus op muziek en de conservatoriumbenadering waarmee de opleiding zich wil profileren.

Het opleidingsprofiel bestaat uit 16 competenties, die verder zijn uitgewerkt in criteria. (Zie voor een volledig overzicht bijlage 4). De relatie tussen de competenties en de uitwerking daarvan in het curriculum zijn geëxpliciteerd in een competentiematrix. De competentiecriteria zijn per jaar gespecificeerd en vormen de leidraad voor de moduleopbouw en – inhoud van het curriculum.

Actueel

De opleiding borgt de actualiteit van haar doelstellingen op verschillende wijzen: via een vaste werkveldcommissie, de organisatie van een jaarlijks stagementorendag, de beroepservaring van de docenten, de actieve participatie in (inter)nationale netwerken van vaktherapeutische opleidingen en door middel van samenwerkingsverbanden met het beroepenveld.

Muziektherapie heeft een actieve werkveldcommissie, met daarin muziektherapeuten uit diverse werkvelden (GGZ, revalidatie) en landen (NL, Duitsland). Ook niet-muziektherapeuten zijn betrokken bij deze commissie en er is een afvaardiging van de FVB lid van deze commissie. De werkveldcommissie draagt bij aan de bewaking en borging van de kwaliteit van het onderwijs en de relevantie van doelstellingen en onderwijsprogramma's vanuit het perspectief van het

beroepenveld. De werkveldcommissie werkt volgens het reglement werkveldcommissie van ArtEZ hogeschool en komt minimaal twee keer per jaar bij elkaar, op initiatief en onder voorzitterschap van het hoofd van de opleiding.

Daarnaast houdt de afdeling Muziektherapie jaarlijks een stagementorendag, waar expliciet uitwisseling plaatsvindt over nieuwe ontwikkelingen in het werkveld. Ook presenteert de opleiding nieuwe curriculumontwikkelingen en toetst deze aan de praktijkkennis en expertise van de stagementoren. Daarnaast wordt overlegd in hoeverre de stagiaires Muziektherapie uit de diverse jaren voldoen aan de behoefte van het werkveld en adequaat worden opgeleid binnen onze opleiding.

De docenten hebben een nauwe relatie met het beroepenveld aangezien zij naast hun werk bij ArtEZ ook werkzaam zijn als muziektherapeut in de psychiatrie, geriatrie, speciaal onderwijs, revalidatie, verpleeghuiszorg, eigen praktijk. Velen combineren dit met de uitvoering van (muziektherapeutisch) onderzoek, ander muziekonderwijs of -coaching of zijn werkzaam als uitvoerend musicus. Daarmee is de opleiding in staat haar visie en doelstellingen steeds af te stemmen op ontwikkelingen in het werkveld.

Naast haar betrokkenheid bij de landelijke vaktherapeutische netwerken als de NVvMT, FVB, de Landelijk Domeinprofiel bacheloropleidingen Vaktherapeutische Beroepen (DP-VTB), LOO en Stichting Register voor Vaktherapeutische Beroepen (SRVB) onderhoudt de opleiding ook contacten met internationale opleidingen en instituties zoals de AMTA en de Europese Music Therapy Confederation (EMTC). Zowel de EMTC, de Deutsche MusikTherapie Gesellschaft en de master- en bacheloropleiding Muziektherapie in Finland, Jyväskylä University en Wenen erkennen het diploma van de opleiding.

Dublin Descriptoren

De opleiding heeft bij het formuleren van het beroepsprofiel de Dublin Descriptoren als uitgangspunt genomen. De commissie heeft in een beschrijving en matrix kunnen zien hoe 16 competenties aansluiten bij de Dublin Descriptoren. Dit overzicht is ook voor studenten op de ELO in te zien als onderdeel van de studiegids.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de visie en beoogde eindkwalificaties tegemoetkomen aan de eisen in het werkveld en aansluiten bij de diverse domeinen

waarin een muziektherapeut werkzaam is. De opleiding heeft haar profiel afgeleid van de landelijke competenties voor vaktherapeutische beroepen en de beroepscompetenties van de GZ-vaktherapeut. De commissie heeft een uitwerking gezien van de competenties van de opleiding en een vergelijking van het beroepsprofiel met die de NVvMT, de FVB en die van de American Music Therapy Association (AMTA). Zij concludeert op basis daarvan dat de competenties adequaat zijn afgestemd zijn op de eisen in het vakgebied en het nationale en internationale beroepenveld en daarmee qua oriëntatie, niveau en inhoud in voldoende mate zijn geconcretiseerd.

Het beroepsprofiel en bijhorende competenties sluiten aantoonbaar aan bij het beschreven bachelorniveau van de Dublin descriptoren. De commissie oordeelt dan ook dat de opleiding voldoet aan het vereiste internationale niveau van een HBO-kunstopleiding.

De commissie stelt vast dat de opleiding goed op de hoogte is van de ontwikkelingen in het vakgebied op zowel nationaal als internationaal niveau en actief de actualiteit van de eindkwalificaties borgt, dankzij de sterke binding met het werkveld en het (internationale) vakgebied.

Het programma onderscheidt zich van andere vergelijkbare opleidingen door haar nadruk op het belang

muzikale vaardigheid als basis voor therapeutisch handelen. De commissie heeft waardering voor de focus op muziek, en de balans tussen muzikale en therapeutische competenties die uit het opleidingsprofiel naar voren komt. De commissie is positief over de visie op onderzoek en de manier waarop het wordt ingezet binnen het vak. De profilering op NMT, en de daaruit voortvloeiende nadruk op onderzoek en wetenschappelijke onderbouwing, acht de commissie relevant voor het beroepenveld en onderscheidend ten aanzien van vergelijkbare opleidingen in Nederland.

Tegelijkertijd stelt zij ook vast dat de doelstelling van de opleiding om studenten op te leiden tot musicus in de visie zwaarder is aangezet dan in het uiteindelijke aantal competenties dat direct is gerelateerd aan het muzikale ambacht. De commissie moedigt de opleiding aan om een specificering te geven van 'de therapeut als musicus' en te expliciteren welke competenties en eindcriteria daarbij horen.

Op grond van bovenstaande beoordeelt de visitatiecommissie deze standaard als **voldoende**.

Programma

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de oriëntatie, inhoud en vormgeving van de opleiding een goed ontworpen, productieve en uitdagende leeromgeving vormen die studenten ondersteunt bij hun ontwikkeling tot kundige muziektherapeuten die vanuit hun muzikale en therapeutische kwaliteiten in staat zijn in te spelen op de behoeften van diverse soorten cliënten. De commissie prijst de beroepsgerichtheid van de opleiding en de manier waarop studenten de gelegenheid krijgen zich het vak eigen te maken in realistische therapeutische contexten. De commissie is positief over de verantwoordelijkheid en keuzevrijheid die studenten krijgen in de vormgeving van hun leerproces, en de nadruk op reflectie en onderzoekend vermogen binnen de opleiding als geheel. De commissie constateert dat studenten goed begeleid worden in persoonlijke en professionele ontwikkeling. De commissie stelt vast dat het programma een effectief toelatingsbeleid hanteert dat is afgestemd op haar visie op het beroep en aansluit bij de kwalificaties van de studenten die worden aangenomen.

Oriëntatie

Standaard 2: De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.

De commissie beoordeelt deze standaard als **goed**.

Bevindingen

Praktijkgericht

Het curriculum van de opleiding bestaat uit twee componenten: een instituutscurriculum waarin de therapeutische, vakdidactische en muzikale kennis en vaardigheden worden aangereikt, en een stage-/werkveldprogramma waarin studenten leren om cliënten te behandelen in de beroepspraktijk. Studenten lopen een aantal stages in het stage/werkveldprogramma: een oriënterende stage in de propedeuse en een lange stage in jaar 3 (semesters 5 en 6). In jaar 1 loopt de student in een geselecteerd werkveld mee voor minimaal 1 dagdeel per week met een muziektherapeut (stagementor) gedurende 16 weken. De student observeert het muziektherapeutische handelen van een ervaren muziektherapeut en verwerft inzicht in het beroep in het werkveld in kwestie. Ook leert de student op een basaal niveau muzikale activiteiten aan te bieden. Jaar 3 is het "muziektherapiesta-gejaar" waarin studenten zelf voor een specifiek werkveld kiezen. Opleidingsactiviteiten zijn nadrukkelijk met de stage verbonden en erop afgestemd. De stage duurt minimaal 9 maanden bij een werkweek van 24 uur. De student verwerft inzicht in het beroep van muziektherapeut binnen het werkveld waarin de stage plaatsvindt, leert de taken en functie van andere behandel disciplines in het werkveld kennen en krijgt gedegen inzicht in de problematiek van de doelgroep. Ook raakt hij op de hoogte van de plaats en samenwerkingsverbanden tussen muziektherapie en

andere disciplines. In jaar 4 (semester 7) doen studenten een praktijkproject waarin zij geheel zelfstandig een muziektherapeutisch project uitvoeren op een plek waar tot dan toe nog geen muziektherapie heeft plaatsgevonden, of waar hij gaat werken met een nieuwe werkwijze naast de bestaande muziektherapie. De student dient daarbij de werkwijze die hij heeft ontwikkeld tijdens de stage in jaar 3 verder te verdiepen of te verbreden door te kiezen voor andere doelgroepen.

Het instituutscurriculum bevat opdrachten om studenten te helpen bij het in de praktijk brengen van de theoretische kennis uit het curriculum. De opleiding werkt om die reden in veel studieonderdelen met realistische cases en video's. Dit sluit aan bij een werkwijze die aantoonbaar tot goede resultaten leidt: de nieuw te verwerven kennis wordt actief aan voorkennis verbonden en geeft veel ruimte voor feedback en reflectie. Het individuele leerproces wordt bovendien gekoppeld aan het gezamenlijk leren met/van peers. Naast praktijkervaring en realistische casuïstiek, wordt de student ook voorbereid op het hybride en interdisciplinaire werkveld door samen te werken met medestudenten uit de opleidingen MediaMusic en Docent Muziek: studenten volgen gezamenlijke modules, workshops en projectweken. Ook is er een groot koor bestaande uit studenten van Docent Muziek en Muziektherapie.

Zoals in hoofdstuk 1 al is beschreven zijn docenten in veel verschillende beroepscontexten werkzaam, naast hun rol als docent bij ArtEZ.

De opleiding heeft in de afgelopen periode gewerkt aan de oprichting van een praktijkbureau dat als bemiddelingsorgaan kan dienen tussen de student en het werkveld. Omdat goede stageplaatsen steeds schaarser worden binnen de zorg en het onderwijs,

heeft de opleiding het initiatief genomen om via andere wegen studenten de benodigde beroepservaring te bieden en hun kansen op de arbeidsmarkt te versterken. Het praktijkbureau, dat in september van dit jaar operationeel is, zal ingaan op vragen vanuit de praktijk en het werkveld actief uitnodigen om praktijkprojecten in te dienen.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat het programma de studenten goed voorbereidt op de beroepspraktijk. Het curriculum biedt veel praktijkgerichte modules, waaronder meerdere stages en modules waarin realistische (video)casussen centraal staan. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de studenten al vroeg een realistisch beeld krijgen van de beroepspraktijk, zelf vorm kunnen geven aan een toekomstige beroepspraktijk vanuit hun eigen interesses en dat de verbinding tussen theorie en praktijk middels geïntegreerde beroepstaken tot stand komt. Uit de overzichten die de commissie heeft gezien van de werkveldcontacten en stageplaatsen van de opleiding blijkt dat deze met veel instellingen in de gezondheidszorg, (speciaal) onderwijs en welzijnswerk samenwerkt, zowel regionaal als nationaal. Ook stelt zij vast dat de opleiding actief blijft zoeken naar nieuwe manieren om de relatie met het beroepenveld vorm te geven en proactief te reageren op ontwikkelingen in de zorg en het onderwijs.

De commissie stelt vast dat de docenten er zeer goed in slagen om hun kennis en ervaring in de actuele beroepspraktijk te vertalen naar het onderwijs. Zij zijn zeer goed op de hoogte van wat er in het beroepenveld speelt en hebben een sterke internationale oriëntatie.

Dat het programma inderdaad sterk op de beroepspraktijk is georiënteerd wordt bevestigd door de gesprekken die de commissie voerde met studenten, alumni en leden van het werkveld. Zij waren allen positief over de manier waarop zij werden voorbereid op het vak en de mogelijkheden die zij kregen om in verschillende therapeutische contexten ervaring op te doen en middels realistische casuïstiek theorie en praktijk met elkaar te verbinden.

De commissie oordeelt dat studenten goed worden voorbereid op een breed werkveld dankzij de gerichte stages, geïntegreerde beroepstaken in de modules en de praktijkervaring en expertise van de docenten. Dit wordt onderschreven door het werkveld waarmee de opleiding een sterke binding heeft. Dit overwegende waardeert de commissie deze standaard als **goed**.

Inhoud

Standaard 3: De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

De commissie beoordeelt deze standaard als **goed**.

Bevindingen

Opbouw van de studie

De opleiding is als volgt opgebouwd:

- Het propedeusejaar staat in het teken van oriënteren en ontwikkelen. Hierin maakt de student kennis met het werkveld (oriënterende stage) en worden basiscompetenties op het gebied van muzikale vaardigheden, muziektheoretische kennis en vakspecifieke kennis en vaardigheden ontwikkeld.
- Het tweede studiejaar staat in het teken van verbreden en verbinden. De muzikale vaardigheden, muziektheoretische en vakspecifieke kennis worden verder ontwikkeld en verbonden met de diverse werkvelden.
- Het derde studiejaar is gericht op het toepassen en verdiepen. In zowel studieopdrachten als een uitgebreide keuzestage en supervisie past de student de muzikale, muziektherapeutische en persoonlijke kwaliteiten doelmatig, bewust, systematisch en procesmatig toe en verdiept deze binnen het professioneel handelen.
- In het vierde studiejaar moeten studenten zich specialiseren en kennis en vaardigheden integreren.

De samenhang in het curriculum wordt gerealiseerd door vier onderwijsclusters en verschillende leerlijnen die gedurende het gehele programma worden aangeboden: Muziektherapie, Muziektheorie, Muziek en Praktijk. Binnen de clusters is een uitwerking gemaakt in leerlijnen, zoals de Leerlijn muzikale vakken muziektherapie, de Leerlijn muziektechnologie en de Leerlijn gezondheidsleer. Per cluster is aangegeven aan welke competenties wordt gewerkt en hoe dit is opgebouwd over de verschillende leerjaren.

Muziektheorie

De opleiding heeft in 2015 de werkplaats muziektheorie ingevoerd. Op basis van het eigen creërend vermogen (muziek schrijven) wordt er gewerkt aan muziektheoretische kennis en vaardigheden. De commissie oordeelt dat dit inderdaad een effectieve en innovatieve methode is waarmee muziektheorie via

samenwerking en een creatief proces eigen wordt gemaakt.

Onderzoek

De opleiding heeft een onderzoeksleerlijn ontwikkeld waarin studenten leren om gebruik te maken van onderzoeksliteratuur en om *evidence based practice*, waaronder NMT, in hun muziektherapeutische praktijk te integreren. Ook leren zij om middels praktijkgericht onderzoek de effecten van een behandeling te monitoren. De onderzoeksleerlijn is als volgt opgebouwd:

- Het eerste jaar staat in het teken van het vinden van relevante literatuur via databases en het uitwisselen en presenteren van opgedane kennis.
- In het tweede jaar maken studenten kennis met onderzoeksdesigns. Tevens leren studenten een mening te formuleren over de waarde van bestudeerd onderzoek in relatie tot onderbouwing van muziektherapeutische methoden.
- In het derde jaar leren studenten om gevonden kennis via relevante literatuur toe te passen en het eigen methodisch handelen te onderbouwen op basis van theorie en onderzoeksresultaten.
- In het vierde jaar voert de student met een eenvoudig praktijkgericht onderzoeksdesign (kwantitatief en kwalitatief) een onderzoek uit dat resulteert in een eindproduct (scriptie, methode, artikel, module, digitaal therapeutisch materiaal).

Overwegingen

Volgens de visitatiecommissie stelt de inhoud van het programma studenten goed in staat om de beoogde eindkwalificaties te behalen. Het programma biedt studenten goede ondersteuning bij de ontwikkeling en integratie van de muzikale en therapeutische vaardigheden die noodzakelijk zijn voor de uitoefening van het beroep. Zoals in hoofdstuk 1 is beschreven is de relatie tussen eindkwalificaties en doelen concreet uitgewerkt per studiejaar en programmaonderdeel. De opbouw van het programma vertoont samenhang en de inhoud en niveau van de programmaonderdelen zijn dusdanig geconstrueerd dat de complexiteit en integratie van theorie en praktijk naarmate de studie vordert. De leerlijn onderzoek is weloverwogen en gedegen vormgegeven, zo heeft de commissie kunnen concluderen. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de onderzoeksleerlijn actuele ontwikkelingen volgt en gebruik maakt van actuele literatuur en onderzoeksresultaten. De commissie is verder positief over het feit dat de opleiding voornemens is de

relatie met het kenniscentrum verder te verdiepen en nauw samen te werken met het toekomstige masteropleiding en het lectoraat om zo de onderzoekende vaardigheden van studenten te blijven voeden met actuele inzichten en ontwikkelingen uit het beroepenveld.

De commissie is verder positief over de inbedding van NMT in het gehele curriculum. De methode wordt daarbij niet als zaligmakend gepresenteerd of als toepasbaar in alle therapeutische contexten, maar als een effectief instrumentarium voor het bewust en op basis van (wetenschappelijk/praktijk)onderzoek inzetten van muziek in een therapeutische setting. In de gesprekken die de commissie voerde met studenten, alumni en docenten kwam naar voren dat zij NMT beschouwen als een waardevolle techniek die goed aansluit bij wat er in het werkveld wordt geëist op dit moment. Tegelijkertijd waren zij zich ervan bewust dat het vak veel breder is dan alleen deze specifieke *evidence based* methodiek.

Alles overwegende is de commissie het oordeel toegedaan dat de opleiding een goed inhoudelijk programma biedt waarin studenten muzikale en therapeutische competenties integraal eigen maken en in staat gesteld worden om goede onderzoekende en reflectieve vaardigheden aan te leren. NMT is op een weloverwogen manier in het curriculum ingebed en daarmee van toegevoegde waarde, aldus de commissie. Op grond daarvan beoordeelt de commissie deze standaard als **goed**.

Vormgeving

Standaard 4: De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

De commissie beoordeelt deze standaard als **goed**.

Bevindingen

De opleiding heeft haar onderwijs vormgegeven aan de hand van sociaal-constructivistische visie op leren, waarbij het leerproces plaatsvindt in een (authentieke) beroepscontext en waarin samen met anderen kennis wordt geconstrueerd. Er wordt in de opleiding uitgegaan van beroepsgerichte competentieontwikkeling: het leren van studenten is gericht op het ontwikkelen van verschillende competenties (beroepskwaliteiten), waarin vaardigheden, kennis en persoonlijkheidskenmerken zijn geïntegreerd. Zoals bij standaard 2 en 3 beschreven is het onderwijs dusdanig vormgegeven dat theorie en praktijk met elkaar

worden geïntegreerd, zowel in de praktijkonderdelen, als in de reguliere modules via de methodieken, studieopdrachten en realistische (video)cases.

De docenten zijn zich zeer bewust van de competenties van het beroepsprofiel en nemen deze als uitgangspunt in de lessen en de SLB-gesprekken. Er is bovendien veel aandacht voor de persoonlijke en professionele groei van de student, zoals ook door studenten werd bevestigd tijdens de visitatie. Zo hadden zij veel waardering voor het vak zelfervaring waarin studenten leren wat vak kan bewerkstelligen door zelf muziektherapie te ondergaan en zo eigen thema's te ontdekken.

Overwegingen

De opzet en het didactisch concept van het programma acht de commissie goed passen bij de doelstellingen van het programma. De commissie stelt vast dat er een duidelijke koppeling is tussen de muzikale, theoretische en therapeutische aspecten van het beroep. Zij prijst de manier waarop studenten klinisch leren redeneren van probleem naar interventie en heel secuur een proces leren doorlopen. De commissie prijst de zelfstandigheid van de studenten, en hun vermogen tot reflectie en onderzoek, iets wat aansluit bij de reflectieve cultuur binnen de opleiding als geheel. De commissie waardeert de keuzevrijheid die studenten hebben om zich te specialiseren in één van de afstudeerprofielen of via het vrije profiel een eigen professioneel pad uit te stippelen. Verder concludeert de commissie dat de studielast passend is bij de aard van de opleiding: het programma is niet te zwaar voor studenten mede dankzij de goede begeleiding en monitoring en de manier waarop de studieonderdelen inhoudelijk en qua opzet op elkaar zijn afgestemd.

Dit alles overwegende beoordeelt de commissie deze standaard als **goed**.

Instroom

Standaard 5: Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

De commissie beoordeelt deze standaard als **goed**.

Bevindingen

De toelatingsprocedure bestaat uit twee onderdelen, een auditie en een muziektheoretisch examen:

1. Auditie

- Tijdens de auditie van 45 minuten presenteert de student zichzelf door te spelen en te zingen. De toelatingscommissie maakt een keuze uit het repertoire dat is voorbereid.
- Elke kandidaat zingt twee liederen voor, verschillend van stijl en genre (bij voorkeur één klassiek en één lichte muziek). Daarbij mag de student zichzelf begeleiden op gitaar of piano.
- Ook geeft de commissie tijdens de auditie een korte improvisatieopdracht.
- Vervolgens voert de commissie een motivatiegesprek met de kandidaat naar aanleiding van de motivatiebrief. Tijdens dit gesprek kan ook een eventuele studiebeperking worden besproken.

2. Muziektheorie

Een (individueel) muziektheorie-examen wordt afgenomen wanneer de student voor het praktijkgedeelte is geslaagd. Dit examen duurt ongeveer 30 minuten en kandidaten worden getoetst op vaardigheden op het gebied van gehoor, van blad zingen, notatie, ritmes lezen en schrijven, harmonisch gehoor en ontwikkelbaarheid. Ook kennis van algemene muziekleer wordt getoetst.

Het college van examinatoren dat de toelatingsaudities afneemt, bestaat uit een examinator (voorzitter) en maximaal vier beoordelaars. De voorzittend examinator adviseert namens het college van examinatoren of de kandidaat toelaatbaar is of afgewezen dient te worden. De voorzitter legt het eindoordeel vast via het eindbeoordelingsformulier. Het advies van de voorzittend examinator wordt voorgelegd aan het hoofd van de opleiding, die vaststelt of de kandidaat wel of niet toegelaten kan worden. Bij een positief resultaat draagt het hoofd de betreffende kandidaat voor toelating voor aan de Examencommissie. De Examencommissie controleert de procedure en neemt een definitief besluit over de toelating. De gehele procedure is vastgelegd in de Toelatingsgids, die jaarlijks wordt geactualiseerd.

Jaarlijks melden zich tussen de 40 en 80 geïnteresseerden aan om tot de opleiding toegelaten te worden. De achtergrond en vooropleiding van deze kandidaten is zeer divers, van middelbare scholieren tot kandidaten die al werkzaam zijn in het muziekvakonderwijs of in de gezondheidszorg. Ook is er belangstelling vanuit België en het Duitse taalgebied. De aankomend student moet voldoen aan de wettelijke eis voor HBO-opleidingen en beschikken over een afgeronde vooropleiding HAVO, VWO, MBO-4 of

Hochschulreife (Duitse studenten). Hierbij wordt geen specifiek profiel gevraagd. Jaarlijks worden er tussen de 12 en 16 studenten in de propedeuse aangenomen. De selectieprocedure is effectief zoals blijkt uit het hoge rendement in de propedeuse en aan het eind van de opleiding. Het afstudeerpercentage binnen 5 jaar ligt op bijna 100% van de studenten die de propedeusefase doorkomen.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat het programma een effectief toelatingsbeleid hanteert dat is afgestemd op haar visie op het beroep en aansluit bij de kwalificaties van de studenten die worden aangenomen. De opleiding heeft de toelating dusdanig vormgegeven dat kandidaten daadwerkelijk op hun individuele talenten worden beoordeeld; er is niet alleen aandacht

voor muziektheorie en muzikale vaardigheden, maar ook voor samenspel, interactie en persoonlijke kwaliteiten. Op basis van een auditie, muziektheoretisch examen en een motivatiegesprek kan zowel de student als de opleiding onderzoeken in hoeverre het profiel van de student past bij het programma. Studenten kiezen heel bewust voor het muzikale profiel van de opleiding zo blijkt ook uit de gesprekken tijdens de visitatie. Verder heeft de commissie kunnen vaststellen dat de procedure van toelating objectief en valide is en dat de examencommissie betrokken is bij de handhaving van de regels en richtlijnen rond de toelating.

Dit alles overwegende beoordeelt de commissie deze standaard als **goed**.

Personeel

De visitatiecommissie oordeelt dat de opleiding beschikt over een goed personeelsbeleid dat de realisatie van het programma op hoog niveau mogelijk maakt. De opleiding beschikt over goed gekwalificeerd personeel met een hoog opleidingsniveau en veel praktijkervaring. De commissie constateert dat de docenten een internationaal georiënteerd en professioneel leergemeenschap vormen waarin kennisdeling plaatsvindt en de visie op het vak gezamenlijk wordt ontwikkeld. Doordat het overgrote deel van docenten zelf werkzaam is in het werkveld en door de inzet van (internationaal gerenommeerde) gastdocenten, weet de opleiding goed voeling te houden met actuele kennis en ontwikkelingen in het vakgebied en het beroepenveld.

Personeelsbeleid

Standaard 6: Het personeel is gekwalificeerd en de omvang er van is toereikend voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

De commissie beoordeelt deze standaard als **goed**.

Bevindingen

Het beleid van ArtEZ Conservatorium en de opleiding Muziektherapie is afgeleid van het overkoepelend ArtEZ beleid voor medewerkers waarin gestreefd wordt naar een evenwichtige en flexibele samenstelling van het personeelsbestand. De opleiding werkt met een kernteam van vaste docenten met een grotere aanstelling, aangevuld met docenten met een tijdelijke of kleinere aanstelling en gastdocenten die de relatie met actuele ontwikkelingen in het werkveld versterken. De docenten in de kernteams borgen de continuïteit van de opleiding en het gekozen onderwijsconcept. Zij verrichten ook taken op het gebied van bijvoorbeeld studie-, stage- en afstudeerbegeleiding. De gastdocenten en docenten met een kleinere of tijdelijke aanstelling kunnen op hun beurt zorgdragen voor de inbreng van actuele ontwikkelingen en specialistische kennis in het programma en in te spelen op variaties bij de instroom van studenten of vakinhoudelijke ontwikkelingen. Gastdocenten geven masterclasses, lezingen of workshops. Ook begeleiden zij producties, projecten of externe opdrachten. Docenten binnen de opleiding werken als muziektherapeut in de psychiatrie, geriatrie, speciaal onderwijs, revalidatie, verpleeghuiszorg, eigen praktijk en/of verrichten (muziektherapeutisch) onderzoek. Daarnaast combineren zij vaak hun baan met het verzorgen van muziekonderwijs, coaching of als uitvoerend musicus. Het merendeel van de docenten (89%) is op masterniveau opgeleid. Een aantal docenten volgt momenteel een masteropleiding of PhD-traject. In lijn met het in 2014 vastgestelde Professionaliseringsplan van ArtEZ bevordert de opleiding de kwaliteit van docenten door mogelijkheden aan te bieden

voor professionalisering. De opleiding Muziektherapie heeft, afgeleid van het ArtEZ- en Conservatoriumbeleid, een eigen scholingsplan ontwikkeld voor het kernteam van haar opleiding. Uit dit plan en de gesprekken tijdens de visitatie blijkt dat docenten binnen de opleiding Muziektherapie blijvend werken aan hun deskundigheidsbevordering. De eigen (bij)scholing op het vakgebied vindt op verschillende niveaus plaats.

Uit het studenttevredenheidsonderzoek en de gesprekken die commissie tijdens de visitatie voerde blijkt dat studenten en alumni zeer tevreden zijn met de kwaliteit van de docenten. De docenten zijn de hoogte van de beroepspraktijk en zijn inhoudelijk deskundig, aldus studenten. In de NSE van de afgelopen 3 jaar blijkt dat docenten door studenten hoog worden gewaardeerd, met een score variërend tussen een 3.9 en een 4.1 op een 5-puntsschaal. Uit de alumni-enquêtes 2015 blijkt dat de alumni tevreden zijn met de vakdeskundigheid kwaliteit van de docenten.

ArtEZ Conservatorium als geheel heeft ongeveer 300 docenten voor het opleiden van 850 studenten. De opleiding heeft ongeveer 50 studenten en een docent-student ratio van 1 op 13,3.

Overwegingen

De commissie constateert dat de opleiding doeltreffend is in haar in het streven deskundige en betrokken docenten aan te trekken die uitvoering van het programma mogelijk maken, zowel op inhoudelijk en onderwijskundig als op organisatorisch vlak. De docenten en gastdocenten zijn goed gekwalificeerd en hebben sterke binding met het werkveld. De commissie stelt vast dat de docenten tezamen een professionele leergemeenschap vormen met een brede spreiding van kennis en expertise. Docenten zijn goed op de hoogte van elkaars werkzaamheden en er vindt veel intervisie en coaching plaats om studieonderdelen op elkaar af te stemmen. Ook is er sprake van een duidelijke gezamenlijke reflectieve cultuur waarin de visie

op het vak en de plaats van NMT daarbinnen steeds onderwerp van discussie is. De commissie prijst de internationale gerichtheid van het docententeam en de manier waarop docenten actief inzetten op hun eigen deskundigheidbevordering.

De commissie is positief over de manier waarop de deskundigheid en didactisch kwaliteiten van de docenten door de opleiding wordt gemonitord. Resultaten van de onderwijs-evaluaties (Nationale Studenten Evaluatie (NSE) en docent- en module-evaluaties) worden besproken in informele en in functionerings- en beoordelingsgesprekken met docenten, en in werkoverleggen, stafvergaderingen en bij opleidingscommissies. Dankzij deze evaluaties, de uitwisseling

binnen de overlegstructuren heeft de opleiding zicht op de kwaliteit van haar docenten.

De omvang van het docentencorps acht de commissie toereikend voor de uitvoering van het programma.

Samenvattend concludeert de commissie dat de opleiding beschikt over zeer deskundige en ervaren docenten, die internationale georiënteerd zijn en samen een hechte leergemeenschap vormen. Daarmee kan het programma zowel inhoudelijk als organisatorisch op hoog niveau gerealiseerd worden. De visitatiecommissie beoordeelt deze standaard daarom als **goed**.

Voorzieningen

De visitatiecommissie heeft kunnen constateren dat de huisvesting en materiële voorzieningen van de opleiding voldoen aan de kwaliteitsnormen voor een bacheloropleiding muziektherapie. De huisvesting in Enschede biedt de noodzakelijke ruimte en middelen voor professioneel muziektherapieonderwijs. ICT-voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma. De studiebegeleiding van de opleiding is afgestemd op het didactisch concept, vindt op structurele basis plaats en is vastgelegd in een handleiding voor alle betrokkenen.

Materiële voorzieningen

Standaard 7: De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

De commissie beoordeelt deze standaard als **volgende**.

Bevindingen

ArtEZ Conservatorium Enschede is gevestigd in het Muziekcentrum en onderdeel van het Nationaal Muziekwartier, waarin zes professionele muziekinstellingen samenwerken. Het Conservatorium beschikt over een theater-concertzaal, professionele studio's, les- en studeerkamers, functionele klaslokalen voor groepslessen en theorieonderwijs, studio's voor ensembles, en voldoende instrumentarium om het onderwijs te ondersteunen. Na meerdere verbouwingen beschikt deze locatie nu over drie extra theorielokalen, vijf ensemblelokalen en zes drumcabines. Verder heeft het gebouw een mediatheek, kopieer- en printapparatuur, ICT-voorzieningen en draadloos internet. De opleiding maakt gebruik van alle faciliteiten die op deze conservatoriumlocatie aanwezig zijn. Daarbinnen heeft zij ook een aantal lokalen die zijn ingericht met middelen die specifiek door de muziektherapeut worden gebruikt. De opleiding heeft de achterliggende periode stelselmatig geïnvesteerd in faciliteiten, zoals iPads en laptops die voor uitleen beschikbaar zijn, de lokalen zijn upgrade (inclusief internet TV, Magix, etcetera), studenten kunnen structureel gebruik maken van de studio's en andere oefenruimtes.

Licenties voor online databases zijn gerealiseerd, literatuur vakspecifiek is doorlopend uitgebreid en aangevuld.

Overwegingen

De commissie oordeelt dat de materiële voorzieningen adequaat zijn en de realisatie van het programma mogelijk maken. De commissie waardeert dat de opleiding de achterliggende periode heeft geïnvesteerd in faciliteiten.

De commissie beoordeelt deze standaard als **volgende**.

Studiebegeleiding

Standaard 8: De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

De commissie beoordeelt deze standaard als **volgende**.

Bevindingen

ArtEZ-breed zijn de procedures rondom studieloopbaanbegeleiding vastgelegd. In het studiejaar 2015-2016 zijn voor alle bacheloropleidingen de rollen, taken en verantwoordelijkheden van de studiebegeleiders vastgelegd in de Handreiking Studieloopbaanbegeleiding. Naast de individuele studieloopbaanbesprekken heeft iedere opleiding ook studieloopbaanactiviteiten die binnen studiegroepen of mentorlessen plaatsvinden. Onderwerpen die dan aan bod komen zijn bijvoorbeeld het leren plannen, leren studeren en beroepsoriëntatie.

Gedurende de gehele studie is er voor iedere student een individuele studieloopbaanbegeleider beschikbaar. Deze begeleider besteedt aandacht aan de praktische zaken van de studie, adviseert met betrekking tot studieplanning en toekomstperspectief en houdt vinger aan de pols bij dreigende studievertraging of uitval. Bij de begeleiding wordt zoveel mogelijk maatwerk geleverd, de duur en intensiteit van de begeleiding kunnen dan ook per student verschillen.

Naast studieloopbaanbegeleiders zijn ook de decanen betrokken bij de begeleiding van de studenten. De ArtEZ-studentendecan neemt een onafhankelijke positie in ten opzichte van de opleidingen. Onderwerpen die studenten vertrouwelijk met de decan kunnen bespreken, kunnen betrekking hebben op studiebeperking, studievertraging, studievoortgang, maar ook op persoonlijk welzijn. In de afgelopen jaren heeft de opleiding gewerkt aan het laagdrempeliger maken van het decanaat studenten en de verbetering van het contact met de opleidingshoofden.

Het conservatorium besteedt verder veel aandacht aan gezond en duurzaam musiceren: preventie, fysieke en mentale aspecten, voeding et cetera. Voor musici die dagelijks streven naar optimale prestaties is een gezond leef-, denk- en communicatiepatroon een basisvoorwaarde. Via een aantal modules, workshops, studiedagen en de ELO Gezond Musiceren verwerven studenten kennis en vaardigheden over gezondheid in relatie tot Body, Mind & Communication. De informatie is actueel en bevat ook verwijzingen naar hulpverlening, experts en therapeuten. Een coördinator stuurt de thema's projectmatig aan in samenwerking met betrokkenen van de verschillende studierichtingen.

Informatievoorziening

De communicatie met studenten verloopt via verschillende kanalen. De opleiding werkt met diverse elektronische leeromgevingen (ELO's), Studievolsysteem Osiris en een ArtEZ-roosterapp. Daarnaast maakt de opleiding gebruik van publicatieborden en flatscreens. Alle studierichtingen maken ook gebruik van (al dan niet besloten) Facebookgroepen en campagnewebsites bij grote projecten en evenementen. Binnen de ELO's vinden studenten organisatorische en inhoudelijke informatie over het Conservatorium of de opleiding, zoals: docenten en begeleiders, roosters, de studiegids, begeleiders, het onderwijsprogramma, de toetsing, de inhoud van modules en de OER. Via de ELO van de opleiding is er ook toegang tot de DSP's (digitaal studentportfolio) van de studenten. ArtEZ werkt met het digitale studievolsysteem Osiris Studievoortgang, waarin de student het curriculum en de behaalde studieresultaten kan vinden. Deze gegevens zijn in te zien door de student, de studiebege-

leider, de studievoortgangsadministratie en medewerkers van Studentenzaken. Ook de leden van de examencommissies maken gebruik van dit systeem om gegevens op te roepen over de studievoortgang van studenten.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de opleiding adequaat aandacht besteedt aan de studieloopbaanbegeleiding om de studievoortgang van studenten te ondersteunen. De commissie is positief over de manier waarop studiebegeleiding wordt ingezet en de principes waarop deze is gebaseerd: maatwerk, de wisselwerking tussen programma en SLB en de autonomie van de student bij het vormgeven van zijn eigen leerproces. Wel denkt zij dat SLB nog meer ingezet zou kunnen worden als instrument in de ontwikkeling van de eigen profiel van de student. Dat de studieloopbaanbegeleiding is afgestemd op de behoeften van de studenten, blijkt ook uit evaluaties en de gesprekken die de commissie voerde. Studenten en alumni geven aan tevreden te zijn over de manier waarop zij ondersteund worden gedurende de opleiding. Verder ervaren zij de informatievoorziening als toegankelijk en effectief. Dankzij de kleinschaligheid van de opleiding, de toegankelijkheid van docenten en stafmedewerkers en de goede sfeer kunnen eventuele vragen en problemen van studenten snel worden besproken en opgelost.

Alles overwegende beoordeelt de commissie deze standaard als **voldoende**.

Kwaliteitszorg

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding een goed kwaliteitszorgplan heeft waarin eindkwalificaties, programma, personeel, leeromgeving en toetsen periodiek worden geëvalueerd aan de hand van toetsbare doelstellingen. De commissie stelt vast dat studenten, docenten en werkveld structureel en constructief worden gehoord en betrokken bij de verbetering van de opleiding en heeft veel waardering voor de ontwikkelingsgerichtheid van de opleiding die proactief en concrete maatregelen neemt om haar doelen te behalen.

Evaluatie

Standaard 9: De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

De commissie beoordeelt deze standaard als **goed**.

Bevindingen

Om de kwaliteitscycli te ondersteunen en zichtbaar te maken, maakt ArtEZ gebruik van DigOport. Het functioneert als managementinstrument voor interne kwaliteitscontrole en verslaglegging en bevat onder meer:

- Jaarplannen, meerjarenplannen en beleidsplannen.
- Overzichten van (verbeter)activiteiten en projecten per opleiding;
- Een evaluatiekalender, enquêteresultaten en verslagen van diverse overleggen.

De enquêteresultaten en uitkomsten van overleggen, zijn richtinggevend voor verbeteracties en dienen als input voor nieuwe jaarplannen.

De opleiding voert structureel evaluaties uit onder studenten, docenten en alumni. Studenten doen jaarlijks mee aan de Nationale Studenten Evaluatie (NSE) en aan docent- en module-evaluaties. Bij grotere wijzigingen in het curriculum neemt de opleiding een curriculumenquête af. Verder neemt de opleiding iedere vijf jaar een alumni-enquête af en nemen alumni deel aan de Kunstenmonitor. ArtEZ voert iedere drie jaar een medewerkertevredenheidsonderzoek (MTO) uit onder de medewerkers van ArtEZ. De uitkomsten van het laatste MTO uit 2014 werd besproken met alle directeuren van de academies en de Deelraad en het MT van het Conservatorium.

De kwaliteit van de opleiding en voorzieningen wordt tevens gemonitord door verschillende interne commissies en overlegstructuren. De opleidingscommissie (met daarin docenten en studenten) bespreekt evaluatieresultaten, curriculumwijzigingen en aanpassingen van de OER en brengt daarover advies uit. De opleidingscommissie komt drie keer per jaar bij elkaar.

Het ArtEZ Conservatorium beschikt sinds 2014 over een Deelraad. De Deelraad Muziek bestaat voor 50%

uit studenten en voor 50% uit medewerkers en komt minimaal iedere 2 maanden bij elkaar. De directie informeert de Deelraad over de ontwikkelingen binnen het Conservatorium. De Deelraad vraagt toelichting en geeft advies. In de afgelopen jaren gaf zij formeel advies over de nieuwe directiestructuur en over de verschillende Meerjarenplannen. De Opleidingscommissies en de Deelraad werken volgens het reglement Medezeggenschap van ArtEZ. Naast de opleidingscommissie en deelraad worden medewerkers verder betrokken en op de hoogte gesteld van verbetermaatregelen via werkoverleggen, stafvergaderingen en functioneringsgesprekken.

De contacten met het beroepenveld vervullen ook een belangrijke rol in de kwaliteitszorg van de opleiding: de input van de actieve werkveldcommissie en de jaarlijkse stagementorendag dragen ertoe bij dat de opleiding haar programma kan toetsen en valideren in relatie tot de eisen in het vakgebied en beroepenveld. De vertegenwoordigers van het werkveld die de commissie sprak gaven aan dat er goed naar hen geluisterd werd tijdens de stagementoren dagen. Ook studenten en docenten voelen zich gehoord en betrokken bij de invulling van het programma en de evaluatie van de doelstellingen. De leden van de opleidingscommissie en deelraad gaven aan dat hun adviezen ter harte worden genomen. De waarderingen voor kwaliteitszorg in de NSE-enquêtes varieerden in de afgelopen drie jaar tussen een 3,2 en 3,4 op een 5-puntsschaal.

Overwegingen

De commissie heeft kunnen constateren dat de opleiding beschikt over effectief kwaliteitszorgsysteem gebaseerd op toetsbare doelstellingen en concreet beoogde resultaten. De commissie waardeert de actieve ontwikkelingsgerichtheid van de opleiding, de reflectieve cultuur en de manier waarop deze nadrukkelijk belanghebbenden betreft in het kwaliteitsproces. Zij hanteert een breed scala aan evaluatie-instrumenten en de input en feedback van studenten, alumni, docenten en het werkveld worden aantoonbaar ingezet

in de verbetering van het programma. De commissie stelt vast dat de opleiding sinds de vorige accreditatie het kwaliteitszorgplan van ArtEZ is geactualiseerd. Dit is afgestemd op de meerjarenvisie 'Spelen op duizend podia', de vernieuwde locatieprofielen en de meerjarenplannen/jaarplannen per opleiding en studierichting.

De visitatiecommissie ziet een nadrukkelijk aanwezige, ontwikkelingsgerichte kwaliteitscultuur, waarbij het instrumentarium van ArtEZ een basis biedt voor verdere groei daarvan. Dit overwegende waardeert zij deze standaard als **goed**.

Toetsing

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing. De commissie constateert dat de toetsing binnen de opleiding op een valide, objectieve en transparante wijze plaatsvindt. De opleiding heeft in haar toetsplan een duidelijke visie geformuleerd dat aansluit bij haar visie op het vak en waarin de relatie tussen de leerdoelen, toetsvorm en beoogde eindkwalificaties van de opleiding helder zijn geëxpliciteerd. Tevens stelt de commissie dat de verantwoording van keuzes en reflectie op het handelen voortdurend centraal staat bij de formatieve en summatieve beoordelingen van studenten. De informatievoorziening naar de studenten toe is goed. Verder oordeelt de commissie dat de opleiding beschikt over een bekwame examencommissie en toetscommissie die actief toezien op de kwaliteit van de toetsing.

Toetsing

Standaard 10: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

De commissie beoordeelt deze deelstandaard als **goed**.

Bevindingen

Valide en betrouwbaar

De opleiding maakt een onderscheid tussen formatieve toetsing en summatieve toetsing. Bij formatieve toetsing gaat het om de monitoring van en reflectie op de eigen ontwikkeling door de student, in afstemming met de studieloopbaanbegeleider, docenten en medestudenten. In verschillende modules en leerlijnen is de formatieve toetsing opgenomen (zelfervaring, supervisie, intervisie, reflectieverslagen methodiek, stages, voorspeelavonden, instrumentale vakken). Dit ontwikkelingsgericht toetsen is in 2012 nog verder uitgewerkt met de invoering van inlevermappen op de ELO per studiejaar. Daarnaast is er een bruikbaar reflectiemodel ontwikkeld in samenwerking met de master 'Dynamisch coachen op verschillen' van de Saxion Hogeschool. Dit model wordt sinds 2015 gebruikt voor de formatieve toetsing van zelfervaring en supervisie.

Summatieve toetsing vindt op verschillende momenten in de opleiding plaats en is gericht op het objectief vaststellen van het (eind)niveau van de student. Summatieve toetsing omvat tentamens en toetsvormen waarbij verworven kennis, inzichten, vaardigheden en attitude worden vastgesteld en in een beoordeling worden uitgedrukt. Dit kan zowel mondeling als schriftelijk worden afgenomen. Bij een aantal vakken is de summatieve toetsing ook voorwaardelijk voor doorstroming. Zo moeten om aan de stage van het derde jaar te mogen beginnen alle methodiekonderdelen uit jaar 1 en 2 behaald zijn.

De validiteit en objectiviteit van de toetsing borgt de opleiding op verschillende manieren:

- Docenten werken zeer regelmatig met teambeoordelingen.
- De opleiding maakt gebruik van gestandaardiseerde beoordelingsformulieren waarin de leerpunten zijn beschreven en die als basis dienen voor de feedback aan de student.
- Beoordelaars maken expliciet hoe het ontwikkelproces binnen de beoordeling van het (eind)product wordt gewogen.
- Beoordelaars hanteren een controleerbare, herhaalbare en transparante werkwijze zoals vastgelegd in het Toetsprotocol en de beoordelingskaders voor eindtentamens van de opleiding.
- Het werkveld wordt systematisch betrokken bij (de ontwikkeling van) toetsing en beoordeling van stages en praktijkopdrachten.
- Bij de beoordeling van de afstudeerproducten is een extern beoordelaar betrokken.

Naast de afzonderlijke modules en studieonderdelen die worden getoetst, gebruikt de opleiding ook toetsen waarbij specifiek de integratie en toepassing van kennis en vaardigheden worden getoetst. (Voorbeelden hiervan zijn: studiegroepopdrachten jaar 1 en 2, de popworkshop Spel en de werkplaats Muziektheorie). Tevens komen peerfeedback en kritische zelfreflectie gaandeweg de studie steeds meer aan de orde om studenten te trainen in het geven van feedback en in het kritisch reflecteren op de eigen leerproces.

Minimaal 2 keer per jaar wordt de voortgang van alle studenten besproken door het kernteam van de opleiding Muziektherapie. Propedeusestudenten worden na het eerste semester geïnformeerd over hun studievoortgang en krijgen een indicatie van te verwachten resultaten m.b.t. het behalen van de propedeuse. De doorstroomcriteria die daarvoor gelden staan vermeld in de OER van de opleiding. Tijdens de

examencommissievergadering aan het einde van semester 2 wordt besloten of de student kan doorstromen in de hoofdfase of niet.

Examencommissie

De taken en bevoegdheden van de Examencommissie zijn vastgelegd in de Onderwijs- en Examenregeling (OER). ArteEZ heeft voor elk van de vier faculteiten een examencommissie waarvan de voorzitters gezamenlijk de centrale examencommissie vormen voor heel ArteEZ. De centrale examencommissie maakt beleid op facultair niveau en ziet toe op de uitvoering daarvan. De examencommissie van de Faculteit Muziek (Conservatorium ArteEZ) komt elke twee weken bij elkaar en bestaat uit één voorzitter, drie secretarissen die de locaties vertegenwoordigen en wisselenden uit alle richtingen. De bijeenkomsten zijn per locatie georganiseerd, met de voorzitter als linking-pin. Binnen het ArteEZ Conservatorium werkt de Examencommissie nauw samen met de directie, de hoofden, de Onderwijsorganisatie en de decanen. Deze samenwerking is inmiddels onderdeel van de overlegstructuur van het Conservatorium. De examencommissiecommissie heeft ook een rol als adviseur voor de toetsplannen (meerjaren) en toetsprogramma's (jaarlijks): deze houdt het toetsbeleid kritisch tegen het licht, controleert dossiervorming, belegt periodiek bijeenkomsten met docenten en examinatoren en stelt toetsprotocollen vast. Ook woont de commissie regelmatig eindexamens bij. De examencommissie heeft aangegeven nieuwe examinatoren te gaan opleiden in de komende periode. De leden van de examencommissie zullen eerst zelf de noodzakelijke trainingen volgen zodat zij als gecertificeerde examinatoren docenten binnen Conservatorium ArteEZ kunnen opleiden. De visitatiecommissie heeft veel waardering voor het functioneren van de examencommissie, die blijkt geeft van een grote deskundigheid en zorgvuldigheid in de uitvoering van haar taken. De visitatiecommissie stelt vast dat de examencommissie een goede analyse heeft gemaakt van de beoordelingssystematiek en actief maatregelen neemt om de kwaliteit van de toetsing te borgen.

Inzichtelijk voor studenten

De toetsing is voor studenten inzichtelijk, zo heeft de commissie kunnen vaststellen. In de competentiematrix, toetsprogramma en modulebeschrijvingen wordt dieper ingegaan op de inhoud van de vakken,

de competenties, de kenniselementen, de summatieve en formatieve toetsvormen, planning en organisatie, beoordelaars, normering en feedback, criteria en de herkansingsmogelijkheden. In de OER worden studenten op de hoogte gesteld van de regels en richtlijnen rondom toetsing. Al deze documenten zijn in de ELO terug te vinden. Toetsresultaten worden door de betreffende docenten of commissieleden mondeling of schriftelijk teruggekoppeld en verwerkt in het studievolsysteem Osiris, die door studenten en studieloopbaanbegeleider op elk moment ingezien kunnen worden. Studenten gaven aan tevreden te zijn over communicatie over de toetsing en zijn positief over de verschillende toetsvormen die in de modules worden gehanteerd en gaven aan inzicht te hebben in de criteria waarop zij beoordeeld worden. Zij gaven ook aan dat zij veel baat hadden bij de peerbeoordelingen en de manier waarop zij eigenaar werden gemaakt van hun eigen leerproces via kritische zelfreflectie en de feedback van medestudenten. Volgens studenten draagt deze vorm van beoordeling bij aan hun inzicht in samenwerking en groepsprocessen en is daarmee relevant voor de uitoefening van hun vak als muziektherapeut.

Overwegingen

De opleiding beschikt over een effectief systeem van toetsing waarin er een duidelijke relatie ligt tussen de beoogde eindkwalificaties, de leerdoelen van de modules en de toetsvormen. De opleiding heeft naar aanleiding van de vorige accreditatie haar toetsbeleid opnieuw vormgegeven. In haar Toetsplan heeft de opleiding een duidelijke visie op toetsing geformuleerd die zeer passend is bij haar visie op het vak en waarin helder is aangegeven welke procedures en toetsvormen gehanteerd worden. Zo wordt het toetsen uitdrukkelijk ook gebruikt om de student zelf inzicht te laten verkrijgen in zijn eigen leerproces en medeverantwoordelijk te laten zijn voor zijn eigen ontwikkeling. Dit sluit aan bij de manier waarop professionele muziektherapeuten zich blijvend moeten ontwikkelen in de veranderende beroepspraktijk. De opleiding borgt de validiteit en betrouwbaarheid van haar toetsing door een duidelijke explicitering van de relatie tussen de competenties en toetsen (zoals vastgelegd in de competentiematrix en modulebeschrijvingen) en het hanteren van vaste protocollen en formulieren bij de beoordelingen.

De commissie stelt verder vast dat de te verwerven competenties op een integrale wijze worden getoetst en dat werkveld een belangrijke rol krijgt bij de beoordelingen: beroepsbeoefenaren (muziektherapeuten met een erkende opleiding en meestal een registratie vaktherapie) uit het werkveld beoordelen mee volgens specifiek vastgelegde protocollen.

De commissie stelt voorts vast dat de examencommissie van Conservatorium ArtEZ goed toeziet op de kwaliteit van de toetsing binnen de opleiding en goed op de hoogte is van de toetsprogramma's en de manier waarop deze worden uitgevoerd.

Uit de gesprekken die de commissie voerde blijkt dat de opleiding bewust reflecteert op haar toetsbeleid: toetsing is een terugkerend onderwerp bij werkoverleggen en themabijeenkomsten; docenten leggen regelmatig toetsen aan elkaar voor en vragen advies

aan de examencommissie. Ook neemt de opleiding actief maatregelen om de toetsing te verbeteren. Hiervoor wordt vaak peerfeedback ingezet.

Samenvattend stelt de commissie dat de toetsing binnen de opleiding op een valide, transparante en objectieve wijze plaatsvindt. Er is een duidelijke visie op toetsing ontwikkeld, de relatie tussen eindkwalificaties, leerdoelen en toetsvormen is geëxpliciteerd, zijn er heldere richtlijnen voor de beoordelingsprocedures en wordt het werkveld bij de beoordelingen betrokken. De examencommissie voert haar taken deskundig en zorgvuldig uit. Op basis van deze overwegingen beoordeelt de visitatiecommissie deze standaard als **goed**.

Gerealiseerde eindkwalificaties

De visitatiecommissie oordeelt dat studenten van de opleiding de beoogde eindkwalificaties ruimschoots behalen. De commissie constateert aan de hand van de resultaten van het afstudeerwerken en de gesprekken met het werkveld dat de opleiding erin slaagt zeer bekwame muziektherapeuten op te leiden die op basis van een brede ontwikkeling als musicus in staat zijn goed doordachte en (wetenschappelijk) onderbouwde therapeutische interventies en behandelmethoden vorm te geven en uit te voeren. De commissie prijst de manier waarop de opleiding de student de ruimte geeft om zelf sturing te geven aan zijn persoonlijke ontwikkeling en profilering en is zeer positief over de verantwoorde manier waarop studenten leren om klinisch te redeneren en hun keuzes te verantwoorden.

Gerealiseerde eindniveau

Standaard 11: De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

De commissie beoordeelt deze standaard als **goed**.

Bevindingen

De afsluiting van de hoofdfase bestaat uit 3 onderdelen die de te behalen eindkwalificaties toetsen:

1. een eindproduct van uitgevoerd onderzoek (bijvoorbeeld scriptie, artikel, module) en de presentatie en verdediging van het eindproduct (productbeoordeling);
 2. een werkveldgerelateerde praktijktoetsing; de methodiek-casus;
 3. een openbare muzikale (groeps)eindpresentatie: beoordeling van muzikaal/artistische competenties.
- Tijdens de visitatie heeft de commissie ook een voorstelling bijgewoond waarin studenten hun muzikale kwaliteiten konden demonstreren en een muziektherapeutische sessie meegemaakt voor cliënten (NMT-Parkinson Behandelgroep).

Uit de documentatie (onder meer de alumni-enquête 2016) en gesprekken die de commissie voerde blijkt dat 94% van de afgestudeerden werkzaam is in de breedte van het werkveld, waarnaast ze ook activiteiten ontwikkelen richting onderwijs en het werk als musicus. Alumni werken onder andere in de gezondheidszorg (intra-, semi- en extramuraal), instellingen voor mensen met een verstandelijke beperking, orthopedagogische instellingen, justitiële instellingen, ouderenzorg, speciaal onderwijs, medische zorg en welzijnswerk. Vaak is er sprake van een gecombineerde beroepspraktijk waar muziektherapie maar ook (aangepaste) muziekles, creatieve (educatieve) projecten of community art onderdeel van uitmaken. Uit de alumni-enquête blijkt tevens dat 40,0% van de studenten een vervolgopleiding na de studie heeft gevolgd, waarvan meer dan de helft (57,1%) op masterniveau. Een grote groep (52,4%) en studeerde een grote groep

(52,4%) aan een mastopleiding binnen het vakgebied Muziektherapie. Alumni aan dat de opleiding een zeer goede basis biedt voor het uitoefenen van het beroep, de start op de arbeidsmarkt en de doorontwikkeling van hun competenties.

Overwegingen

De commissie heeft van vijftien studenten uit de laatste twee cohorten de eindproducten en de beoordelingen daarvan gezien. Deze laten zien dat de studenten de eindkwalificaties van de opleiding ruimschoots behalen. De eigen profilering komt naar voren in het ontwerp en uitwerking van het onderzoek en in de invulling van methodiek-casus. De eindproducten tonen aan dat studenten op het vereiste niveau onderzoek kunnen uitvoeren, aan de hand van relevante literatuur en gericht op de eigen muziektherapeutische praktijk. Uit het eindniveau blijkt dat studenten beschikken over goede reflectieve en onderzoekende vermogens, hun keuzes kunnen verantwoorden en sturing kunnen te geven aan hun eigen ontwikkeling. Deze kwaliteiten werden ook door het werkveld herkend en onderschreven. De vertegenwoordigers die de commissie sprak gaven aan dat de muzikale profilering zeer duidelijk herkenbaar is in studenten en dat zij uitblinken in de manier waarop zij tot zorgvuldig onderbouwde therapeutische keuzes komen.

Om verder door te groeien zou de commissie de opleiding willen uitnodigen om in de eindproducten over de grenzen van de muziektherapiepraktijk heen te kijken en een bredere context te betrekken, zoals bijvoorbeeld samenwerking en kruisbestuiving met vrije improvisatie in Arnhem. Een oriëntatie op verschillende soorten onderzoek (zoals meer kwalitatief gericht onderzoek en design research naast de wat meer kwantitatief gerichte Evidence Based Practice) en de muziektherapeutische toepassing daarvan zou deze doelen kunnen ondersteunen.

Ten aanzien van de beoordelingen van de producten stelt de commissie vast dat deze valide, objectief en betrouwbaar zijn. Het afstudeertraject verloopt volgens vaste procedures en is vastgelegd in een afstudeerhandleiding en de opleiding betreft externe beoordelaars, vertegenwoordigers uit het werkveld en collega-opleiders bij de beoordeling ervan. De beoordelingen van de eindproducten die de commissie heeft gezien zijn in lijn met haar eigen bevindingen en geven blijk van een zorgvuldige werking en procedure.

Dat de opleiding een goede basis biedt voor het muziektherapeutische vak blijkt ook uit de werkzaamheden van de alumni, waarvan de grote meerderheid als muziektherapeut werkzaam is in het beroepenveld.

De commissie stelt vast dat de opleiding zeer bewaamde muziektherapeuten opleidt en de eindkwalificaties over de gehele linie ruimschoots realiseert. Zij beoordeelt deze standaard dan ook als **goed**.

Bijzonder kenmerk: Neurologische Muziektherapie

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de bacheloropleiding Muziektherapie met de focus op Neurologische Muziek Therapie (NMT) een relevante en onderscheidende visie op het vak heeft die intern breed wordt gedragen en door het werkveld wordt herkend. De opleiding is de enige muziektherapieopleiding in Nederland die *evidence based* muziektherapie via de specialisatie Neurologische Muziektherapie (NMT) aanbiedt en heeft als expliciete doelstelling muziektherapeuten op te leiden die onderscheiden zich met hun kennis en vaardigheden op het gebied van de neurologische muziektherapie. NMT is concreet geoperationaliseerd binnen de opleiding via studieonderdelen, praktijkgerichte projecten en het NMT-afstudeerprofiel. De meeste docenten zijn getraind in de methodiek en hebben de status van NMT-fellow. De commissie ziet daarnaast de oriëntatie op NMT terug in de eindproducten en de profielen en praktijken van de alumni. De relevantie van NMT voor het profiel van de opleiding blijkt uit de erkenning van de methodiek in het werkveld en de integrale wijze waarop NMT in het programma wordt aangeboden.

1. Onderscheidend karakter

criterium 1: Het bijzondere kenmerk is onderscheidend voor de instelling of opleiding in relatie tot relevante instellingen of opleidingen in het Nederlandse hoger onderwijs.

Volgens de commissie **voldoet** de opleiding aan dit criterium. Met haar focus op NMT en de invulling daarvan in het curriculum onderscheidt de opleiding Muziek zich van andere Muziektherapie-opleidingen in Nederland: de opleiding is de enige muziektherapieopleiding in Nederland die *evidence based* muziektherapie via de specialisatie Neurologische Muziektherapie (NMT) aanbiedt binnen haar studieprogramma. Met het symposium 'Exploring the Musical Mind' (2011) heeft de opleiding de NMT-methodiek voor het eerst in Nederland geïntroduceerd. De opleiding vond een optimale match tussen haar visie op muziek en muziektherapie en de aanwezige kennis van de neurologische effecten van muziek. De opleiding heeft inmiddels een exclusieve samenwerking met de grondleggers van NMT (prof.dr. Thaut en dr. Corene Hurt-Thaut), en mag, als enige kennisinstelling in Nederland, de vierdaagse training Neurologische Muziek Therapie (NMT) aanbieden: onderdelen van de training zijn geïntegreerd in de bacheloropleiding en de complete training inclusief certificaat kan in de masteropleiding en als post-hbo-nascholing gevolgd worden. De Universiteit van Toronto en de opleiding Muziektherapie aan de Universiteit van Heidelberg te Duitsland zijn de enige plekken ter wereld waar het NMT-onderwijs in het curriculum vergelijkbaar geïntegreerd is. Daarmee is het zowel internationaal als nationaal een unieke profilering voor het Kunstvakonderwijs en binnen de gezondheidszorg, zo concludeert de commissie.

2. Concretisering

criterium 2: De gevolgen van het bijzondere kenmerk voor de kwaliteit van het onderwijs zijn geoperationaliseerd aan de hand van de relevante standaarden van het desbetreffende beoordelingskader.

Volgens de commissie **voldoet** de opleiding aan dit criterium. De focus op NMT is geoperationaliseerd aan de hand van de volgende standaarden:

Standaard 1

De opleiding heeft als expliciete doelstelling muziektherapeuten op te leiden die zich onderscheiden met hun kennis en vaardigheden op het gebied van de neurologische muziektherapie. De studenten leren de inzet van neurologische muziektherapie muzikaal en therapeutisch verantwoord en theoretisch onderbouwd vorm te geven, in aansluiting op een specifieke doelgroep. De opleiding houdt de doelstellingen ten aanzien van NMT actueel door haar sterke internationale gerichtheid en via haar professionele netwerken en samenwerkingsverbanden.

Standaard 2

Het accent op NMT krijgt ook nadrukkelijk vorm in de beroepsoriëntatie van het programma. Studenten komen vanaf het eerste jaar met NMT in aanraking en leren zich zo te oriënteren op een beroepspraktijk die in toenemende mate eist dat muziektherapeutische interventies wetenschappelijk onderbouwd zijn. De opleiding biedt studenten veel mogelijkheden om ervaring op te doen in NMT via muzikale onderzoeksprojecten in samenwerking met partners uit de zorg en het onderwijs. In deze projecten wordt kennis over muziek gekoppeld aan kennis over neurologische ontwikkeling. De projecten hebben ook geleid

tot concrete producten die binnen het onderwijs en de zorg worden ingezet. Voorbeelden hiervan zijn:

- Muziek en bewegen bij Dementie: muziektherapiestudenten participeerden in dit onderzoek door het afnemen van interviews bij verzorgenden en mantelzorg en via discussieopdrachten binnen de lessen. Samenwerkingspartners waren o.m. Zonnehuisgroep Noord, Zuidhorn, Verpleeghuis Bruggerbosch en de Sint MaartenZorggroep.
- DoctorBeat: studenten van Muziektherapie en MediaMusic participeerden binnen dit project via onderzoeksopdrachten en hebben bijgedragen aan de muziekadviezen en composities. Samenwerkingspartners: Frankeland groep Schiedam, muziektherapeut Martien van Oostrom.
- Musical Attention and Control Training (MACT) Roessingh Revalidatie Centrum: binnen dit project zijn docenten en studenten betrokken bij een onderzoek naar de invloed van MACT bij mensen met een ernstige aandacht-problematiek na verworven hersenletsel. Na een succesvolle pilot wordt per 1 april een longitudinaal onderzoek voor doorlopende behandeling met MACT ingericht. Studenten zijn hier ook bij betrokken.
- Parkinson-groep ArtEZ Kenniscentrum Muziektherapie: deze groep mensen met Parkinson (en hun eventuele partners) komt wekelijks bij elkaar. Studenten en een NMT-fellowdocent verzorgen hun behandeling (o.a. gericht op het optimaal houden van beweging en spraak). Alle sessies worden met video opgenomen. Het beeldmateriaal is voor educatie- en onderzoeksdoel-einden voor Muziektherapiestudenten beschikbaar.
- Muziekarmband voor Parkinsonpatiënten (PD Bracelet): vanuit de Universiteit Twente is in nauwe samenwerking met de patiënten van de Parkinsonbehandelgroep een armband ontwikkeld, die het mogelijk maakt het lopen van de Parkinsonpatiënten verder te stimuleren. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de muziek die door de therapeuten tijdens de sessies zijn geïmproviseerd (instant composing). Dit ontwerp, de PD Bracelet won zilver bij de Nederlandse SPIN Award 2016 Young talent.

Standaard 3

De focus op NMT is concreet vertaald naar de inhoud van het curriculum. Het eerste jaar staan de methodieklessen, minstens één studiegroep en een deel van de theorielessen muziektherapie in het teken van

NMT. Studenten leren binnen deze methodiek specifiek na te denken over de vraag hoe muziek de ontwikkeling van een cliënt kan stimuleren, hoe muziek doelgericht ingezet kan worden om motorische- en spraak-/taalontwikkeling te stimuleren, welke muzikale parameters hiervoor nodig zijn en hoe die in de praktijk optimaal te ontwikkelen. Daarnaast worden de NMT-technieken geïntegreerd in de lessen 'Technologie in zorg & onderwijs' aangeboden, zodat er een verbinding gemaakt kan worden tussen de NMT, de muzikale competenties, muziektechnologie en de specifieke toepassingen binnen bijvoorbeeld de domeinen Revalidatie en Speciaal onderwijs.

In het tweede jaar spelen vooral de cognitieve technieken vanuit de NMT in het methodiekonderwijs een belangrijke rol. Studenten leren hun eigen handelen steeds verder te onderbouwen vanuit muziek, de effecten van een handelwijze en de invloed van de muziek op de cognitieve functies van de cliënt (zoals aandacht, executieve functies en herinnering).

In het derde jaar worden technieken vanuit de drie hoofdgebieden (sensomotoriek, taal/spraak en cognitie) herhaald, opgefrist en geoefend in de praktijk van de muziektherapiestages van de studenten.

In het vierde jaar kunnen studenten kiezen voor het NMT-afstudeerprofiel om hun kennis en vaardigheden op het vlak van NMT en neurologie verdiepen. Zij lopen stage binnen de revalidatie, krijgen NMT-onderwijs, volgen intervisie rond NMT en maken een werkstuk over NMT.

Standaard 4

Het accent op NMT past binnen het didactisch concept van het programma. Zoals in hoofdstuk 2 is beschreven heeft de opleiding haar onderwijs vormgegeven aan de hand van een sociaal-constructivistische visie op leren, waarbij het leerproces plaatsvindt in een (authentieke) beroepscontext en kennis gezamenlijk wordt geconstrueerd. Ook wordt er in de opleiding uitgegaan van beroepsgerichte en integrale competentieontwikkeling. De commissie stelt vast dat dit ook ten aanzien van NMT het geval is: studenten doen ervaring op in NMT in beroepsauthentieke situaties en integreren hun muzikale en therapeutische competenties in het NMT-afstudeerprofiel.

Standaard 6

Het merendeel van de muziektherapiedocenten bij ArtEZ is getraind in de NMT (ook piano-, zang-, muziektheorie docenten), mede dankzij de 'faculty-trainingen'. Meerdere docenten zijn bovendien NMT-fellows. Dat wil zeggen dat ze meerdere jaren actief in de praktijk met deze technieken gewerkt hebben en

via gerichte fellowship-trainingen hun NMT-kwaliteiten hebben bewezen. Deze fellow-docenten verzorgen het NMT-onderwijs. Dr. Corene Hurt-Thaut is verbonden aan ArtEZ Conservatorium Enschede als associate professor en begeleidt studenten binnen het NMT-afstudeervariant. Ook geven zij en dr. Michael Thaut masterclasses in specifieke technieken aan de bachelorstudenten.

Standaard 11

Uit de gerealiseerde eindkwalificaties blijkt dat studenten voldoen aan de doelstellingen die de opleiding zich op het gebied van NMT heeft gesteld. Uit de eindproducten en methodiekcasussen die de commissie heeft gezien van studenten met dit afstudeerprofiel blijkt dat zij NMT-technieken gericht en op basis van (wetenschappelijke/praktijk) onderzoek inzetten bij de muzikale vormgeving van het therapeutisch proces. Daarbij maken ze goed gebruik van inzichten uit bestaande literatuur en eerder onderzoek. De commissie observeert dat de studenten in hun afstudeerproducten vooral kwantitatief onderzoek uitvoeren. Zij zou daarom willen aandringen op meer gevarieerde onderzoeksvormen die aansluiten op de artistieke, muzikale en therapeutische keuzes die studenten maken. Ten aanzien van de alumni stelt de commissie vast dat veel afgestudeerden met NMT aan de slag gaan binnen hun eigen beroepspraktijk. Dit blijkt onder meer uit de alumni-overzichten die de commissie heeft ingezien.

3. Relevantie

criterium 3: Het bijzondere kenmerk is van wezenlijk belang voor het profiel van de instelling of de aard van de opleiding.

De opleiding profileert zich nadrukkelijk met een methodiek dat vanuit de muziek vertrekt en dat *evidence based*, d.w.z. wetenschappelijk onderbouwd is. Dat deze benadering wezenlijke relevantie heeft blijkt uit het feit dat neurologische muziektherapie zich als effectief heeft bewezen. Zo wordt deze behandelmethodie in de Verenigde Staten als standaardbehandeling vergoed. De gerichte inzet van muziek om functies op cognitief, motorisch en spraak-/taalgebied te beïnvloeden past goed binnen het Nederlandse denken in de (geestelijke) gezondheidszorg. De muzikale insteek, waarbij muzikale parameters systematisch worden gebruikt om specifieke neurologische reacties te stimuleren sluit ook direct aan bij het (muziek)kunstvakonderwijs.

Momenteel wordt binnen nieuwe vacatures de NMT steeds vaker als specialisatie gevraagd, zowel binnen als buiten de revalidatie. Muziektherapeuten en Creatief Therapeuten Muziek uit Nederland (en Europa) komen dan ook bij ArtEZ hun NMT-bijbscholing halen. Met de nadruk op onderzoek wil ArtEZ nadrukkelijk bijdragen aan de verdere ontwikkeling, profilering en innovatie van het eigen vakgebied. Dat NMT onlosmakelijk verbonden is met de aard van de opleiding blijkt uit de visie (de koppeling tussen muzikale vaardigheden en therapeutische vaardigheden) en de integrale wijze waarop kennis en vaardigheden binnen het curriculum worden behandeld: NMT is ingebed in verschillende studieonderdelen en verbonden met andere expertisedomeinen. Tot slot blijkt de relevantie van de NMT ook uit de producten en onderzoeken die de opleiding in samenspraak met het werkveld ontwikkelt en die daadwerkelijk ingezet worden voor Nederlandse doelgroepen.

Bijlagen

Bijlage 1 Visitatiecommissie

Deze notitie is volgens het NVAO-format opgesteld.

Deskundigheid	De deskundigheid blijkt uit:
a. deskundigheid ten aanzien van de ontwikkelingen in het vakgebied	De heer Bisschop Boele is lector Lifelong Learning in Music aan het Prins Claus Conservatorium, Groningen. Hij is recent gepromoveerd aan de Georg-August-Universität Göttingen Mevrouw Poismans is onderzoeker bij KenVaK kenniskring voor vaktherapieën (Faculteit Gezondheid en Zorg), en onderzoekscoach bij de masteropleiding Music van Hs Zuyd
b. internationale deskundigheid	De heer Bisschop Boele is recent gepromoveerd aan de Georg-August-Universität Göttingen De heer Ploeg is studieleider en kerndocent aan de Hogeschool Leiden en onder andere betrokken bij uitwisselingsprojecten met buitenlandse opleidingen Docent Muziek Mevrouw Poismans verzorgt diverse gastcolleges en lezingen aan buitenlandse conservatoria, gezondheidszorginstellingen en congressen
c. werkvelddeskundigheid in het voor de opleiding relevante beroepenveld	Mevrouw Poismans is voorzitter van de Stichting Muziektherapie, lid werkveldgroep Zorgstandaard ASS en zelfstandig gevestigd muziektherapeut
d. ervaring met het geven en ontwikkelen van onderwijs op het desbetreffende opleidingsniveau en deskundigheid ten aanzien van de door de opleiding gehanteerde onderwijsvorm(en) ¹	De heer Bisschop Boele was hoofddocent aan het conservatorium van Groningen. Hij is gastdocent Ethnomusicologie aan de Georg-August-Universität Göttingen. Mevrouw Janssen is NVAO-gecertificeerd trainer voor panelvoorzitters Mevrouw Poismans is senior docent bij de faculteit Gezondheid en Zorg en bij het Conservatorium Maastricht. Tevens is zij als examinator aangesteld voor o.a. afstudeeronderzoeken op Ba en Ma niveau.
e. visitatie- of auditdeskundigheid	Mevrouw Janssen is voorzitter in vele visitaties
f. studentgebonden deskundigheid	De heer Ten Have studeerde tot en met 2016 aan het Utrechts Conservatorium (Musician 3.0)

¹ Hieronder worden bijvoorbeeld verstaan afstandsonderwijs, werkplekgerelateerd onderwijs, flexibel onderwijs, competentiegericht onderwijs of onderwijs voor excellente studenten.

Bijlage 2 Programma visitatie

28 juni 2016:

10.00 – 10.45 Directie Muziek

- Juul Diteweg (directielid Muziek, locatie Arnhem, Zwolle)

- Rob Kramer (directielid Muziek, locatie Enschede)

12.15 – 12.45 Examencommissie

Ton Lamers (voorzitter Examencommissie ArtEZ Conservatorium

Nader te bepalen leden (A/E/Z, verschillende Studierichtingen)

Toetsing, gerealiseerd eindniveau

4 juli 2016:

Tijd	Activiteit/gesprekspartners	Onderwerp
11.30	Interne vergadering + Lunch	
– 13.00	<ul style="list-style-type: none"> - Lisa Janssen - Jesseka Batteau - Evert Bisschop Boele - Kathinka Poismans - Pim ten Have 	voorzitter AeQui secretaris AeQui inhoudsdeskundige onderwijs inhoudsdeskundige muziektherapie
13.00	Showcase Muziektherapie	
– 13.30	Blokfluitensemble (2 fluitistes + klavecimbel) Vrouwenkoor hoofdbijvak zang o.l.v. Frank Deiman Parkinsongroep o.l.v. student Ruben Stolp en docent Laurien Hakvoort	<i>Presentatie van opleiding</i>
13.30	Opleidingsmanagement Muziektherapie + Lector	
– 14.30	Carola Werger Annemieke Vink Juul Diteweg Jeroen Lutters	hoofd opleiding kerndocent directeur conservatorium lector kunsteducatie
14.45	Docenten Muziektherapie	
– 15.45	1. Laurien Hakvoort 2. Glen Ripassa 3. Marijke Groothuis 4. Annemiek Vink 5. Ton de Bruijn 6. Tom Grondman	methodiek, professionalisering SLB, orthopedagogiek, ethiek, supervisor muziektechnologie onderzoek muziektheorie zang, muziektheorie
16.00	Studenten Muziektherapie	
– 17.00	1. Ylse Bolink 2. Laura Paalman 3. Nora R��ther 4. Digna Huinink 5. Gerjanne Dannenberg	studiejaar 1 studiejaar 1 studiejaar 2 studiejaar 3 studiejaar 4, lid Opleidingscommissie
17.15	Alumni en werkveldvertegenwoordiging Muziektherapie	
– 18.15	1. Lizzy Dinghs 2. 3. Bert Wiebing 4. Karin Dunhof 5. Martien van Oostrom	alumnus lid werkveldcommissie lid werkveldcommissie werkveldcontact, expert Neurologische Muziektherapie
18.15	Overleg commissie + Diner	
– 19.30	Terugkoppeling resultaten Muziektherapie	

Bijlage 3 Kwantitatieve gegevens

Cohort	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Totaal aantal aanmeldingen	22	29	31	47	49	48	42	41
Totale instroom propedeuse	11	14	15	15	20	16	12	14
Uitval uit het eerste jaar[1] Studenten die naar 1 jaar niet meer staan ingeschreven.	2 (18,2%)	1 (7,1%)	2 (13,3%)	4 (26,7%)	4 (20,0%)	2 (12,5%)	3 (25,0%)	1 (7,1%)
Uitval uit de bachelor[2] Studenten die zich na 1 jaar herinschrijven dat in nominale studieduur alsnog uitvalt in de opleiding.	1 (11,1%)	4 (30,8%)	1 (7,7%)	1 (9,1%)	0 (0,0%)	3 (21,4%)	1 (11,1%)	0 (0,0%)
Rendement	≤ 4 jaar	≤ 4 jaar	≤ 4 jaar	≤ 4 jaar	≤ 4 jaar	≤ 4 jaar	≤ 4 jaar	≤ 4 jaar
Het aandeel van de studenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studiejaar (≤ 4 jaar) + één jaar (binnen 5 jaar)	afgestudeerd eerder dan of in 2010-2011	afgestudeerd eerder dan of in 2011-2012	afgestudeerd eerder dan of in 2012-2013	afgestudeerd eerder dan of in 2013-2014	afgestudeerd eerder dan of in 2014-2015	afgestudeerd eerder dan of in 2015-2016	afgestudeerd eerder dan of in 2016-2017	afgestudeerd eerder dan of in 2017-2018
	73%	57%	53%	53%	60%	--	--	--
	binnen 5 jaar afgestudeerd ≤ 2011-2012	binnen 5 jaar afgestudeerd ≤ 2012-2013	binnen 5 jaar afgestudeerd ≤ 2013-2014	binnen 5 jaar afgestudeerd ≤ 2014-2015	binnen 5 jaar afgestudeerd ≤ 2015-2016	binnen 5 jaar afgestudeerd ≤ 2016-2017	binnen 5 jaar afgestudeerd ≤ 2017-2018	binnen 5 jaar afgestudeerd ≤ 2018-2019
	73%	64%	80%	67%	(+4)	(+11)	(+8)	(+13)

Gerealiseerde docent – studentratio

	Docente in fte	Studenten	Docent-student ratio
Muziektherapie	3,7 fte	49	1:13,3

Gemiddeld aantal contacturen

Jaar 1: 19,4 uur per week

Jaar 2: 20,4 uur per week

Jaar 3: 10,8 uur per week

Jaar 4: 4,7 uur per week

Kwalificaties docenten

Percentage docenten met masteropleiding: 66,7%

Percentage docenten met PhD: 22,2%

Bijlage 4 Eindkwalificaties

Competenties bachelor Muziektherapie

1. Creërend vermogen	De beginnend muziektherapeut bezit het vermogen om muzikaal artistieke ideeën om te zetten in muziek, improvisaties, producten of therapeutische interventies.
2. Visie	De beginnend muziektherapeut bezit het vermogen om opvattingen en overtuigingen op het eigen vakgebied te verwerven, te ontwikkelen en zichtbaar te maken in het eigen werkveld.
3. Vermogen tot samenwerken	De beginnend muziektherapeut bezit het vermogen om vanuit zijn eigen specifieke expertise multidisciplinair samen te werken
4. Communicatief vermogen	De beginnend muziektherapeut bezit het vermogen om zijn visie en handelen in woord en geschrift over te brengen, af te stemmen en te verantwoorden.
5. Ambachtelijk vermogen	De beginnend muziektherapeut bezit het vermogen om een breed scala aan instrumentele en ambachtelijke kennis en vaardigheden efficiënt en effectief toe te passen in de beroepspraktijk.
6. Ondernemerschap	De beginnend muziektherapeut bezit het vermogen om zelfstandig vorm te geven aan een professioneel bestaan binnen de beroepspraktijk.
7. Omgevingsgerichtheid	De beginnend muziektherapeut bezit het vermogen om relevante ontwikkelingen te signaleren, met eigen ervaringen te verbinden en te integreren in de beroepspraktijk.
8. Lerend vermogen	De beginnend muziektherapeut bezit het vermogen om te leren, en zich blijvend (muzikaal) te ontwikkelen.
9. Reflectief vermogen	De beginnend muziektherapeut bezit het vermogen om te reflecteren op het eigen handelen om tot betere prestaties te komen.
10. Innovatief vermogen	De beginnend muziektherapeut bezit het vermogen om veranderingen in de maatschappij te signaleren, te onderzoeken en de resultaten hiervan te vertalen naar het eigen musiceren en beroepsperspectief.
11. (Ped)agogisch vermogen en attitude	De beginnend muziektherapeut bezit het vermogen om een veilige en stimulerende therapieomgeving te scheppen, vanuit zijn persoon en deskundigheid, aangepast aan zijn cliënten/doelgroep.
12. Organisatorisch vermogen	De beginnend muziektherapeut bezit het vermogen om te organiseren.
13. Initiërend vermogen	De beginnend muziektherapeut bezit het vermogen om de muziektherapie en behandeling te initiëren vanuit een muzikale, muziektherapeutische en psychologische visie.
14. Diagnosticerend vermogen	De beginnend muziektherapeut bezit het vermogen om vanuit de muziek en het musiceren een muziektherapeutische diagnose te stellen en deze aan derden te verklaren en toe te lichten.
15. Therapeutisch vermogen	De beginnend muziektherapeut bezit het vermogen om de muziektherapie en behandeling door te voeren en bij te stellen vanuit een muzikale, muziektherapeutische en psychologische visie.
16. Evaluerend vermogen	De beginnend muziektherapeut bezit het vermogen om de muziektherapie en behandeling te evalueren en af te ronden, vanuit een muzikale, muziektherapeutische en psychologische visie.

Bijlage 5 Programmaoverzicht

Opbouw vier clusters in curriculum Muziektherapie

Studiejaar	1		2		3		4		Totaal
Semester	1	2	3	4	5	6	7	8	
Cluster muziektherapie	11	7	8	9	8	9	16	18	86
Cluster Muziektheorie	7	7	6	6	2	2	0	0	30
Cluster muziek	11	12	15	11	4	3	10	8	74
Cluster praktijk	-	5	-	5	16	16	4	4	50
Totaal	29	31	29	31	30	30	30	30	240

In onderstaande tabel is te zien hoe de puntenverdeling per cluster is opgebouwd:

Studiejaar	1		2		3		4		
Semester	1	2	3	4	5	6	7	8	
Cluster therapie en praktijkervaring									
Startweek	1								
Methodiek 1 t/m 8	3	2	3	2	1	1	Afst.pr*	3	
Theorie v. Mzth 1 t/m 8	3	2	2	3	1	1	2	2	
Zelfervaring 1, 2, 3, 4		2	1	2	2				
Prop. Orient. Stage Mth		5							
OPMD-project				5					
Stage 1					16				
Stage 2						16			
Afstudeerstage, praktijkproject							Afst.pr#	4	
Stageverslag 1						3			
Supervisie 1, 2					3	3			
Intervisie 8								1	
Practicum mzth	1								
Scriptie / afst. Project								10	
Presentatie eindprod.								1	
Afstudeerprofiel (zie toelichting)							15		
Professionalisering 1							3		
Gezondheidsleer 1 t/m 6, 8	3	1	2	2	1	1		1	
Totaal cluster Therapie	11	12	8	14	24	25	20	22	
Cluster Muziektheorie									
Werkplaats Muziektheorie:									
Gehoopracticum 1 t/m 4	2	2	1	1					
Muziekgeschiedenis 1 t/m 4	2	2	1	1					
Muziekschrijven 1, 2	3	3							
Arrangeren 1, 2			2	2					
Muziekschrijven 3, 4			1	1					
Popmuziek			1						
Werkplaats 20-21 ^e eeuw				1					

Improvisatie-analyse 1, 2					2	2			
Cluster Muziektheorie Werkpl	7	7	6	6	2	2	0	0	
Cluster Muziek / steunvak- ken									
Pianogroep 1 KM/LMj/Mth/DM 1, 2, 3	2	2	2						
Improvisatie 1						1			
Piano 4, sem 7							1		
Piano improvisatie 1, 2				2	2				
Zang groep 1, 2	2	2							
Zang individueel Mth 3, 4, 5			2	2			1		
Zang ensemble Mth 1, 2					1	1			
Ensemble liedrepertoire 1, 2	1	1							
Vrije studieruimte 1, 2, 3			2				2	2	
Stemimprovisatie			1						
Koorklas 1 t/m 4	1	1	1	1					
Pop slagwerk DM/Mth 1, 2	1	1							
Pop spel DM/Mth 3, 4			1	1					
Eigen instrument 1 t/m 5	1	1	1	1			1		
Muzikale eindpresentatie 7, 8							1	5	
Keuzemodule muziek 1 t/m 4			1	1	1	1			
Multimediale toepassingen		1							
MediaMusic 1, 2			1	1					
Musiconomie							3		
Projectweken	1	1	1	1			1	1	
Studiegroep 1 t/m 4	2	2	2	1					
Totaal cluster muziek/ steunvakken	11	12	15	11	4	3	10	8	
Afstudeerprofiel: 15 ec: semester 7 keuze voor 1 profiel met bijbehorende vakken: toelichting									
Afstudeerprofiel OPMD/T didactiek				&	2				
afstudeerprofiel OPMT orthopedagogiek				of	2				
Afstudeerprofiel GGZ psychologie				of	4				
Afstudeerprofiel neuro(psycho)logie									
Profielwerkstuk					4				
Intervisie 7					1				
# Afstudeer stage / praktijkopdracht					4				
* Methodiek 7 (OPMT of GGZ of NMT)					4				

Bijlage 6 Bestudeerde documenten

- Kritische Reflectie
- Meerjarenvisie ArtEZ Conservatorium: Spelen op Duizend Podia
- Meerjarenplan ArtEZ Conservatorium 2016
- Locatieprofielen Arnhem, Enschede en Zwolle
- Overzicht CV's leden werkveldcommissie
- Overzicht CV's docenten en gastdocenten
- Overzicht stage/werkveldcontacten
- Reglement werkveldcommissies ArtEZ
- Toelatingsgids Conservatorium ArtEZ
- Voorzittersinstructie audits (toelating)
- Overzicht programma: studiegids en studiepuntenoverzicht
- Modulebeschrijvingen op de ELO
- Overzicht gebruikte literatuur
- OER
- Competentiematrix B Muziektherapie
- Studieloopbaanbegeleiding ArtEZ 2015-2016
- Leerlijn Research BA-MA ArtEZ conservatorium 2014
- Afstudeergids B Muziektherapie
- Resultaten enquêtes: alumni-enquête 2015 en 2016, NSE 2016, MTO 2015
- Toetsplan en toetsprogramma
- Overzicht leden Examencommissie
- Jaarverslag Examencommissie 2014-2015
- Overzicht resultaten Examencommissie nav vorige accreditatie
- Bestudeerde eindwerken:

2015: 1509338; 1508171; 1513606; 1514050; 1510238, 1512212, 1514310; 1512832

2014: 1510223; 1509333; 1508682; 1509841; 1505925; 1508515; 1509660

Bijlage 7 Onafhankelijkheidsverklaringen

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring
voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de bacheloropleidingen ArtEZ Conservatorium. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

E.H. Bisschop Boele

Datum:

28-6-2016

Plaats:

Arnhem

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring
voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de bacheloropleidingen ArtEZ Conservatorium. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

Pim ten Have

Datum:

04-07-2016

Plaats:

Enschede

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de bacheloropleidingen ArteZ Conservatorium. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

K. Poismans

Datum:

4-7-2016

Plaats:

Enschede

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de bacheloropleidingen ArteZ Conservatorium. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

J.M. Bouteau

Datum:

28-06-2016

Plaats:

Arnhem

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring
voorzijgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de bacheloropleidingen ArtEZ Conservatorium. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

Lisa Jansen

Datum:

28.06.2016

Plaats:

Arnhem